

4

April 1963

RODNA GRUDA

RODNA GRUDA

IVAN REGENT

MIRKO KUHEL

INA SLOKAN

M. D.

ANA BELE

IGOR PREŠEREN

MARIJA NAMORŠ

LOJZE ZDRAVJE

P-n

D. K.

STANE LENARDIČ

I. S.

LUC MENAŠE

FRANCE VURNIK

MARIJAN KRAMBERGER

CIRIL BERGLES

SLIKA NA NASLOVNI

STRANI:

KOMPAS, LJUBLJANA

SLIKA NA PRVI STRANI

PLATNIC:

JOŽE GAL

Misli o naših izseljencih
Mojemu rojstnemu mestuLetos pa pridem zares
Slovenska izseljenska
matica svetujeDopolnilo k carinskim
predpisom

Dobri stari časi

Medicinski center
v LjubljaniV Sloveniji smo razširili
zdravstveno zavarovanjeKako žive naši povratniki
Po domači deželiIplias — velika kemična
tovarna v KopruPovodnji so deželo hudo
prizadeleOstra obsodba ustaških
provokacij

Koledarji izseljenskih matic

Marij Pregelj

Naši mladi filmski igralci
(fotoreportaža)Nekaj novih knjig
za mladino in o njejV počastitev spomina
Louisa Adamiča

Kostanjevica na Krki

Novo mesto

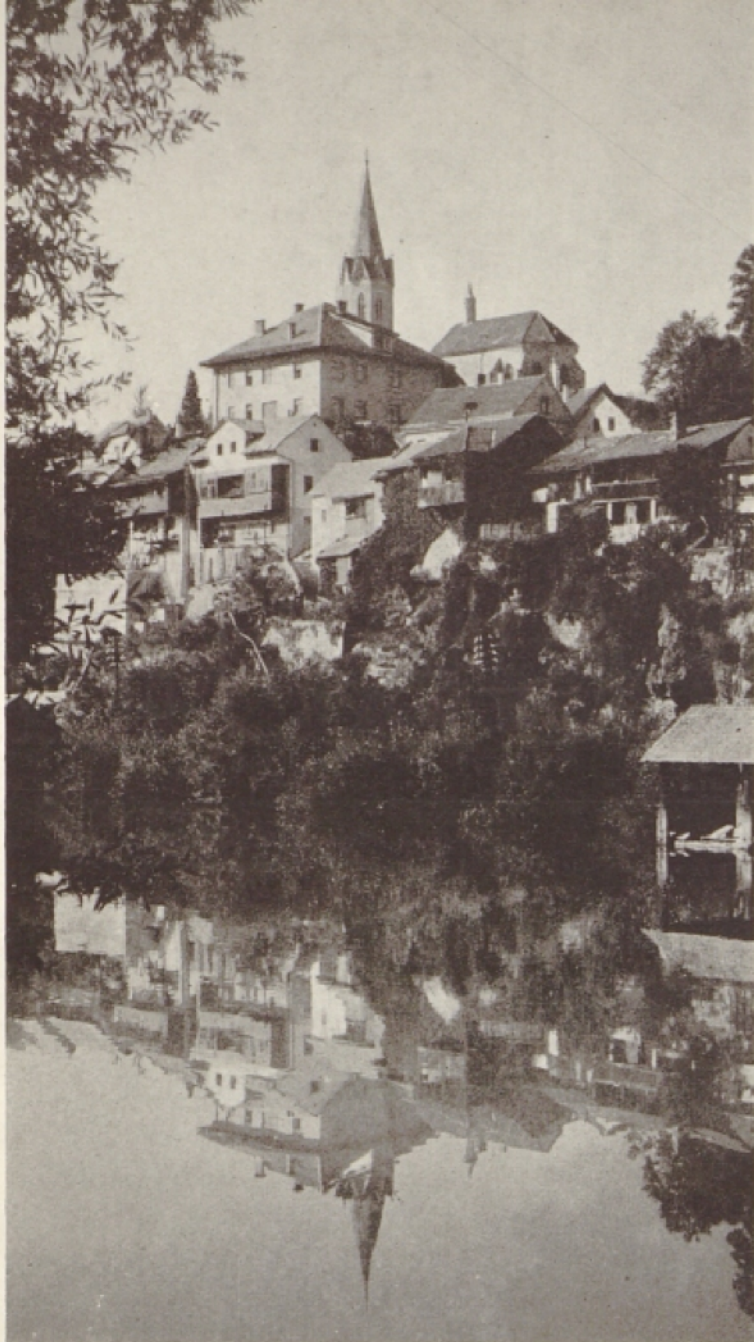
Rodno grudo izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Izhaja dvanaestkrat na leto. Letna naročnina za prekomorske države je 4 dolarje. Poštšina plačana v gotovini. Ureja uredniški odbor. Glavna urednica

ZIMA VRŠČAJ

Uredništvo in uprava: Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva 1/II. Rokopisov in slik, ki jih nismo naročili, ne vračamo. Čekovni račun pri Komunalni banki 600-11/608-51

ILUSTRIRANA
REVIJA
SLOVENSKE
IZSELJENSKE
MATICE
V
LJUBLJANI

Dolenjska! Deželica sonca in vinske trte. Deželica tisočerih lepot. Revna si bila nekoč in toliko tvojih otrok je moralo križemsvet. Šli so, ker so pač morali. Tvojo podobo pa so odnesli s seboj. Kot živ ogenj je v srcih žgala. Neutešno hrepenenje je budila. O tebi so sanjali in peli. Tudi Mirko G. Kuhel, znani društveni delavec iz Clevelanda, sin najstarejšega tvojega mesteca — sanjave Kostanjevice na Krki, je svoje hrepenenje po daljnem rodnem mestu v pesem izlil. Objavljamo jo nespremenjeno, kakor mu je privrela iz srca, ki zdaj že nekaj let počiva v tuji zemlji. Naj pesem zapoje v topel spomin vsem otrokom Dolenjske, ki jih ni več, ter vesel pozdrav vam, ki jo boste letos vso pomlajeno in prerajeno obiskali.

Želite lepe počitnice v domovini?

Slovenska izseljenska matica in Kompas vas vabita na IZLETE

PO SLOVENIJI

5. junija štiridnevni izlet:

Ljubljana—Bled—Kranjska gora—
—Bovec—Gorica—Piran—Postojna—
—Ljubljana

9. junija osemdnevni izlet:

Ljubljana—Bled—Postojna—Opatija—
—Pula—Piran—Lipica—Sežana—Vršič—
—Bled—Bohinj—Kranj—Velenje—
—Celje—Rogaška Slatina—Ljubljana

6. julija sedemdnevni izlet:

Ljubljana—Postojna—Opatija—
—Portorož—Sežana—Bled—Bohinj—
—Dobrna—Rogaška Slatina—Celje—
—Ljubljana

PO JUGOSLAVIJI

10. junija osemdnevni izlet:

Ljubljana—Zagreb—Banjaluka—
—Jajce—Sarajevo—Mostar—
—Dubrovnik—Split—Šibenik—
—Zadar—Crikvenica—Opatija—
—Ljubljana

23. junija šestnajstdnevni izlet:

Ljubljana—Zagreb—Otočec na Krki—
—Zagreb—Novska—Banjaluka—
—Jajce—Sarajevo—Mostar—Dubrovnik—
—Split—Šibenik—Stari Grad—Plitvice—
—Opatija—Postojna—Bled—Ljubljana

29. junija enajstdnevni izlet:

Zagreb—Banjaluka—Jajce—Sarajevo—
—Mostar—Dubrovnik—Makarska—
—Split—Zadar—Reka—Postojna—
—Bled—Zagreb

18. julija štirinajstdnevni izlet:

Zagreb—Otočec na Krki—Bled—
—Postojna—Opatija—Jablanica—Split—
—Dubrovnik—Mostar—Sarajevo—
—Zvornik—Beograd

KOMPAS

Prijave sprejema:

KOMPAS

LJUBLJANA

Hrvaška
izseljenska
matica

VABI NA IZLETE

PO JUGOSLAVIJI

14. junija štirinajstdnevni izlet:

Zagreb—Sisak—Beograd—Dubrovnik—
—Split—Trogir—Šibenik—Zadar—
—Reka—Opatija—Postojna—Ljubljana—
—Velenje—Celje—Maribor—Ptuj—
—Varaždin—Zagreb

8. julija sedemdnevni izlet:

Zagreb—Varaždin—Trakoščan—
—Velenje—Ljubljana—Postojna—
—Pula—Opatija—Reka—Crikvenica—
—Plitvice—Zagreb

5. avgusta desetdnevni izlet:

Zagreb—Plitvice—Knin—Split—Sinj—
—Trogir—Šibenik—Zadar—Crikvenica—
—Reka—Opatija—Pula—Rovinj—
—Poreč—Koper—Postojna—Ljubljana—
—Zagreb

MATICA ISELJENIKA HRVATSKE
ZAGREB, GAJEVA 2a

Želite potovati

po Avstriji
Nemčiji
Švici in Italiji

Udeležite se izletov:

23. junija — devetdnevni izlet po navedenih državah

26. junija — devetdnevni izlet po navedenih državah

11. julija — devetdnevni izlet po ITALIJI

Prijave sprejema:

KOMPAS
LJUBLJANA

Misli o naših raznih izseljencih

IVAN REGENT

Proces izseljevanja posameznikov ali skupin iz rodnega kraja v drug kraj v mejah naše države, ali iz ene države v drugo, z enega kontinenta na drug kontinent, ta proces je star in lasten vsem državam in vsem narodom. Zlasti v Evropi.* Razlogi, zaradi katerih so se ljudje izseljevali in se še vedno izseljujejo, so deloma znani, deloma pa si mislimo, da jih poznamo. So pa tako različni, da jih vseh ni mogoče zajeti.

Iz stare Avstrije in iz nekdanje Jugoslavije so se izseljevali večinoma revni kmetje in delavci. Odhajali so v Ameriko, v Francijo, v Nemčijo in drugam z upanjem, da jim bo sreča v tujini milejša, da bodo našli v tujini zaslužek, ki jim ga je domovina odrekala. Seveda so se posamezniki izseljevali tudi iz drugih razlogov.

Za časa fašizma v Italiji in reakcionarnih režimov v Jugoslaviji je emigriralo na stotine in tisoče naprednih, antifašističnih ljudi s Primorskega, iz Istre in iz Jugoslavije v Francijo, v Argentino in v druge ameriške dežele. Bili so večinoma delavci, ki jim fašistični režim in jugoslovanski režimi niso hoteli dati dela in — da bi bili bolj lojalni državljani — so jih zapirali in mučili. Mnoge so ti režimi izgnali ali prisilili v emigracijo. Med mnogimi smo morali v izgnanstvo tudi mi sami. Po zmagi narodnoosvobodilne borbe pa so emigrirali tisti, ki so za časa te naše narodnoosvobodilne borbe izdajali svoj narod, se proti njemu borili, služili v vrstah okupatorja v njegovo korist in pa po nalogu tega poslednjega delali proti svojemu lastnemu narodu in proti vsakemu naprednemu osvobodilnemu gibanju. Toda velika večina teh se je že preorientirala, zapustila svoje voditelje in uredila svoje odnose z novo Jugoslavijo, katero sedaj rada obiskuje.

Medtem pa se je pri nas pojavila nova emigracija, ki je enaka emigraciji drugih dežel. V tej emigraciji niso taki, ki ne bi mogli dobiti doma dela. Te emigracije ne sili v tujino brezposelnost, kajti pri nas v vsej Jugoslaviji, še boljše v Sloveniji je obilo dela za vse pridne roke. Zaslužek sicer še ni na najvišji stopnji, vendar se da ob njem pošteno živeti. Saj živijo ob njem milijoni ljudi. Vsi delovni ljudje pri nas so zavarovani za primer bolezni in za stara leta. To zavarovanje si danes morejo omisliti in so se mu pridružili tudi naši emigranti ali izseljenci, če imajo namen vrniti se v domovino.

* Iz Italije se izseli vsako leto povprečno 200.000 delavcev in revnih kmetov.

Mojemu rojstnemu mestu

Mirko Kuhel - Cleveland

*Kjer se po poljih lena Krka vije,
se razdvoji in zopet skupaj pride,
z ovinka vidim strehe, sive zide,
razgled prekrasen moje domačije.*

*Benetk slovenskih mične lepotije,
Dolenjske vse povzročajo zavisti.
Kjer reka z gozdom in goro se snide,
bogastva so, pa tudi beračije.*

*Oj, rojstni kraj moj! Kje so tvoji sini?
Dekleta zala tvoja, fantje vrli?
Naštejem manj doma jih kot v tujini.
Tam preko Oceana so pomrli,
raztreseni po novi domovini,
pozabljeni, kot bi s teboj se sprli!*

*Prištevajo te med najmanjša mesta,
če starost šteješ večjih, si starejša,
med brhkimi se zdiš mi najbrhkejša,
čeprav si stara mama, ne nevesta.*

*Objema Krka te, pestunja zvesta,
v peščinah plitva, drugod globokejša;
studena v mrazu, greje te toplejša,
čez moste tri se vije bela cesta.*

*In z griča Slinovška te čuva Deva,
Miklavža, Jakoba njen zoon pozdravlja,
po Krakovem zelenem zoon odmeva,*

*in gora ji Opatova odzdravlja.
Srce mi domotožje je prevzelo,
v naročje bi ti rado pohitelo.*

Dokler je bilo pri nas težko dobiti potni list, so se ti ljudje izseljevali ilegalno, skrivno. Sedaj, ko moreš brez težave priti do potnega lista, se izseljujejo legalno, dasi jih nihče in nič ne sili, da bi zapuščali svoj rodni kraj. Izseljujejo pa se zato, da bi si prislužili avtomobil, televizor, hladilnik in da bi se potem s takim »bogastvom« vrnili domov. Za tako »bogastvo« morajo mnogo-krat, skoraj večinoma opravljati najtežja dela in delati, pravzaprav garati noč in dan. Če bi doma tako pridno delali, bi prišli do svojih želj verjetno prej ko v tujini. Saj je pri nas že prav mnogo delavcev, ki imajo svoje hiše, svoje televizorje, hladilnike, tudi avtomobile pa še kaj drugega. Ti novi izseljenci se opravičujejo, češ da je treba pri nas delati in si domišljujejo, da tujina izpolnjuje vsemogoče želje delavcev kar zastonj.

Med temi izseljenci (med katerimi je mnogo avanturistov) in našo staro gospodarsko emigracijo je razlika. Naša stara emigracija je sicer spoštovala in spoštuje zakone države, v kateri živi ter spoštuje tudi običaje narodov, med katerimi živi, kar je vse popolnoma v redu; je pa pri tem ohranila tudi ljubezen do svoje rodne grude, do svojega naroda; je temu narodu delala in dela čast, a ljudem tega naroda je, če je bilo treba, nesebično pomagala, kolikor je največ mogla pomagati v vseh njegovih nezgodah, ki jih je smatrala za svoje. V novi domovini si je znala organizirati podporna društva, pevske zборе, amaterske dramske skupine, zgradila je prav čedno število kulturnih domov, v katerih je prirejala in prireja predavanja, izobraževalne tečaje, razne krožke in zabavne večere. Mislila je le, kako bi domovini koristila in ji delala čast. Stara emigracija je naročnica naše »Rodne grude« in našega »Izseljenskega koledarja«; si z nami dopisuje, a v spomladanskih in poletnih mesecih obiskuje svoje rojstne kraje. Ta emigracija lahko služi za zgled novi emigraciji in mi tej toplo priporočamo, naj jo posnema.

Novi emigraciji priporočamo, naj išče stike z našo staro emigracijo. Saj bo od tega mnogo pridobila.

Mislim, da bi bilo tako obnašanje naše nove emigracije pravilno in se ne bi nikdar spremenilo v njeno zlo. Dejstvo, da pri nas ni težko priti do potnega lista, pomeni, da naša država nima namena preprečevati posameznikom iti v tujino, dasi svoje delovne sile ne prodaja in nikogar ne sili v tujino, v emigracijo. Tisti, ki so odšli pred leti in se sedaj vračajo, najdejo svojo domovino gospodarsko in kulturno razvitejšo, v vseh ozirih bogatejšo. Tisti, ki se bodo vrnili čez nekaj let, ne bodo svoje domovine niti več poznali. Vrnili se bodo, ko bo mogoče ob vsakem poštenem človeškem delu si zaslužiti, da bi si kupili, kar so si le s težavo prigarali v tujini. Dejstvo, da v naši republiki ni več analfabetov, da naša nova ustava izroča upravo podjetij in države delavcem in občanom, da je pri

Letos pridem zares

Bliža se čas, ko bo nebo spet sinje in oblaki na njem rahli, puhasti in beli. Skoznje bodo pribrnili svetli jekleni ptiči in prinesli vas. In pripeljale vas bodo ladje, ki bodo priplule z daljnih morij, pripeljali vas bodo vlakci, ki brzijo noč in dan preko dolin in gora.

Roka bo segla v roko, objemi bodo topli in v očeh se bo iskrla radost.

Toliko veselih, prijetnih srečanj!

Marsikje so že prebelili izbe za drage goste, ali pa jih belijo zdaj, kajti zima je bila dolga in ostra in v mrazu se zidovi ne suše. Fotografije na stenah vas bodo spominjale mladih let, svetla električna luč, radio ali televizor na mizici v kotu bodo povedali, da je sedanost krepko stopila v slednjo našo vas.

Pred menoj leže pisma. Cela kopica jih je. Na ovitkih so različne znamke in tudi pisava je različna. Vsako teh pisem je samosvoja povest, so bridkosti in veselje, nekje manj, drugod več, veliko je žaljev in znoja in prav v vseh in v vsem je prepleteno hrepenenje, veliko in nepotešeno.

»Prišel bom,« piše Matt iz Wisconsin, »po štiri-desetih letih spet domov. In tam bom tudi ostal. Naša vas, ki stoji nad Kolpo, je majhna. Domači mi dosti pišejo, pa približno vem, da bom našel doma vse zelo spremenjeno. Saj drugače po toliko

nas toliko svobode, kolikor je največ potrebujejo pošteni ljudje, vse to nam jamči, da smo na pravi poti v lepo bodočnost in da je tudi sedanost v korist delovnih ljudi.

Ko se bodo vrnili, bodo novi izseljenci našli novo družbo. Zaenkrat pa bi bilo prav, da bi se ti izseljenci družili, ponavljam, z našimi starimi izseljenci. Da se ne bi v tujini izgubljali. Da bi delali čast svoji domovini. Zlasti je treba, da se zavedajo naporov naše vlade in vseh naših narodov za mir, za razorožitev, za mirno sodelovanje med narodi.

Najsi je človek kjerkoli, povsod lahko služi koristim svojega naroda, koristim človeštva, koristim napredka, povsod lahko na ta ali oni način dela za to, da bi se približal čas, ko si bodo ljudje in narodi med seboj samo dragi sosede. Naj na vse to novi emigranti ne pozabijo in naj ne pozabijo, da jih bo domovina vedno cenila po njihovem odnosu do nje in do človeštva.

letih tudi ne more biti. In vendar živi v mojem srcu podoba domačega kraja in ljudi od takrat, ko sem ga zapustil. Kar vidim in slišim očeta pa mater, ki sta že toliko let v grobu, pa sestro Franciko in brate in ne morem verjeti, da bom od vseh teh samo enemu lahko segel v roke — bratu Tonetu. Seveda, spoznal bom njegova dva fanta, pa svakinjo, njegovega vnuka in tudi svojemu nekdanjemu dekletu bom lahko še segel v roke... Takrat je bilo Marički triindvajset, zdaj ji je triinšestdeset let. Pa kaj bi to, zdaj, ko je vse daleč, pomešano v kupu spominov. Oba sva priletna. Želim si predvsem miru, tople prijateljske besede, počitka med domačimi...«

»Nihče domačih me ne pričakuje, samo grobovi,« piše Joe iz Minnesote, »in vendar bo letos, ko obiščem rojstni kraj, izpolnjena moja velika, dolgoletna želja. Spet bom na domačih tleh po dolgih letih. Hčerka pride z menoj. Povedem jo v rojstni kraj. Pokazal ji bom ruševine doma, v katerem je med zadnjo vojno moj brat z družino v plamenih mučeniško umrl. Pravijo, da je tam samo še košček zidu, kup opeke; le studenec še prav tako veselo žubori. Iz njega se bom napil in se odžejal za vse hudo, za vse bridko, za vsa dolga leta nazaj...«

Milena iz Nemčije je še mlada, dvaindvajset let ji je. Mater in dva brata ima v Ljubljani, v Nemčijo pa je šla pred tremi leti. Skrivaj sta pobegnila s fantom. Od nikogar se ni poslovila, nikomur ni povedala, da gre, in to jo je v srcu peklo bolj, kakor vsa poznejša razočaranja. Mater je hudo prizadela. Zbolela je. Kako se je Milena bala, da je ne bo videla nikoli več! Zdaj je vse dobro. V maju pride na obisk domov. Z materjo si bosta segli v roke in se objeli — koliko si bosta imeli povedati! »Letos pridem samo na obisk,« pravi Milena v pismu, »čez dve leti pa se vrnem za stalno. Tako se veselim, da bom spet med domačimi. Mamo sem prosila, naj v moji sobici vse pripravi tako, kakor sem imela pred leti.«

»Trideset let mi bo letos in zdoma sem že šest let,« piše Anton v pismu, ki je prispelo iz Švedske. »Letos obiščem Slovenijo. Svoj rojstni dan hočem praznovati doma med svojimi...«

Frank iz Avstralije pa pripoveduje:

»Doma sem iz okolice Pragerskega in sem po svetu že pet let. Lepe in drage Slovenije ne bom nikoli pozabil. Težko mi je, da sem zapustil rodni

kraj, a bil sem pač mlad in sem mislil, da se drugod denar pobira na cesti. Vzrok so pa bile tudi žalostne družinske razmere. Komaj leto dni sem bil star, ko sem izgubil mater, očeta pa, ko mi je bilo petnajst let. Tako me je odgnalo po svetu. Tukaj sem se zdaj že uživel in si s trdim delom nekaj prihranil. Delam kot predelavec. Zelo si želim obiskati svoj rodni kraj in letos pridem zares.«

Rodni kraj. Kako mogočen zven ima ta beseda! Čim delj od njega te je povedla pot, tem močneje pozvanja v tvojem srcu.

Ko bo nebo sinje in dnevi dolgi in sončni, vas pripeljejo letala, ladje in plaki. Takrat bo rodna dežela eno samo toplo materino naročje.

Naj bi bilo prav vsem, ki nas letos obiščete, lepo, veselo in prijetno med nami! Naj bi se utišalo vaše domotožje!

Slovenska izseljenska matica svetuje

Rezervacije sob

Res je, da vas svojci z veseljem pričakujejo in pripravljajo navadno za vas kar najbolj udobne sobe v svojih stanovanjih in v domači hiši, kjer ste se rodili in preživeli svoja mlada leta. A mnogi med vami si želijo — tako nam pišejo — najeti zasebno sobo v Ljubljani, od koder potem obiskujejo svoje sorodnike in hodijo na izlete, da si ogledajo čimveč zanimivosti in krajev.

Pogosto naprošajo rojaki IZSELJENSKO MATICO, naj jim priskrbi sobo za čas njihovega bivanja v Sloveniji. Prav radi ustrezemo vsem, ki se obračajo na nas, vendar nastane včasih precej korespondence, preden je vse urejeno tako, da je prav.

Zato nam, dragi prijatelji, ne zamerite, če vam priporočamo, da se v teh rečeh obračajte naravnost na turistično podjetje. V Ljubljani imamo turistično podjetje KOMPAS na Titovi cesti št. 12, ki vam bo po želji rezerviralo sobo v hotelu ali v zasebnem stanovanju, če mu sporočite svoj naslov, čas, za katerega želite najeti sobo, koliko ležišč potrebujete in morda še kake druge želje. Podjetje vam bo sporočilo, kakšen znesek je treba vplačati na račun rezervacije in kje bo soba za vas pripravljena, ko boste prišli v Ljubljano.

Prireditve in izleti

Slovenska izseljenska matica bo vse skupine rojakov, o katerih bo obveščena, sprejela po svojih predstavnikih že takoj na obmejni postaji, tiste pa, ki bodo prispeji z letalom, bodo njeni predstavniki pričakovali na letališču v Zagrebu. Že to prvo svidenje na domačih tleh ustvari navadno tople prijateljske vezi med rojaki in IZSELJENSKO MATICO. Te vezi bodo postajale vse bolj pristrčne, čim večkrat se bomo videli ali v našem uradu ali na prireditvah in izletih, ki jih bomo za vas pripravili.

Da imamo vsako leto na dan 4. julija, ko z ameriškimi rojaki skupaj praznujemo dvojni praznik, piknik v kakem izbranem lepem kraju, že ni več novica. Letos mislimo to priljubljeno prireditve ponoviti na Otočcu pri Novem mestu in zavržno upamo, da nam bo takrat vreme naklonjeno. Tudi za argentinske rojake bo že tradicionalni »argentinski asado« zadnjo soboto v juliju na Kekcu pri Novi Gorici. Za naše evropske izseljence pa bodo podružnice IZSELJENSKE MATICE v krajih, kjer se bo mudilo največ rojakov, pripravile prijetna srečanja in sprejeme, združene s programi kulturnih prireditev in krajšimi ekskurzijami, tako da bodo vsi zadovoljni. Kakor vedno, bo čas teh prireditev odvisen od tega, kdaj bodo rojaki

iz evropskih držav prišli na obisk, zato jih bomo o vsem še sproti obveščali po časopisu in radiu.

V dogovoru s podjetjem Kompas v Ljubljani smo pripravili načrte za več izletov po Sloveniji in Jugoslaviji v juniju in juliju, za evropske rojake pa bomo lahko te izlete ponovili tudi v avgustu, če se jih bo pravočasno dovolj prijavilo. Načrte izletov smo vam bolj natančno opisali na barvasti prilogi te številke Rodne grude na prvi strani. Že sedaj vabimo vse rojake, da se v čimvečjem številu prijavijo za te izlete.

Podjetje Kompas ima tudi za to poletje v načrtu nekaj izletov v sosedne države Avstrijo, Italijo, Nemčijo in Švico, in sicer s pričetkom 23. ter 26. junija in 11. julija. Tudi Hrvatska izseljenska matica ima pripravljenih nekaj lepo organiziranih izletov, katerih načrt smo na kratko objavili poleg naših. Morda se bodo nekateri odločili za te izlete.

Nabava avtomobilov v Jugoslaviji

Mislimo, da bodo predvsem rojaki iz ZDA, ki radi potujejo, pri tem pa težko pogrešajo lastno vozilo, veseli, če jim povemo, da si bodo lahko pri nas nabavili avtomobil.

Zavodi Croena zastava v Kragujevcu nudijo rojakom avtomobil FIAT-1100, če ga plačajo v tuji valuti, pod posebno ugodnimi pogoji glede roka dobave in cene. Naročijo naj ga čimprej na omenjeni naslov, tovarna pa jim bo sporočila, kako naj opravijo vse potrebne formalnosti, da bodo lahko vozilo osebno prevzeli, kadar bodo prišli v Jugoslavijo.

V Ljubljani imamo tudi zastopstvo avtomobilov Mercedes-Benz in DKW ali Auto Union iz Nemčije, ki jih lahko naši izseljenci, ko so na obisku v domovini, dobe v konsignacijskih skladiščih teh tovarn v Ljubljani in jih tu tudi začasno registrirajo. Plačati jih je treba neposredno tovarni v Nemčiji, pri začasni registraciji pa mora kupec podpisati izjavo, da bo avtomobil v določenem roku izvozil iz Jugoslavije. Tisti, ki se bodo zanimali za te vrste avtomobilov, naj pišejo na podjetje Autocommerce, Ljubljana, Trdinova 4, ki jim bo postreglo z vsemi informacijami.

Carinske ugodnosti za izseljence-obiskovalce

Jugoslovanski izseljenci, ki žive v tujini najmanj 3 leta in prihajajo na obisk v domovino, smejo prinesiti s seboj poleg osebne prtljage še razna darila ter druge predmete do skupne vrednosti 200.000 din, in sicer enkrat na leto. Svetu-

jemo vsem, da ne prinašajo daril, ki bi presejala to vsoto, ker sicer lahko carina zaračuna takso od celotne vrednosti prinesenega blaga.

Ker bodo odslej carinskih ugodnosti lahko deležni tudi novejši izseljenci, je letos izšel nov predpis, da se bodo morali prav vsi izseljenci-obiskovalci in povratniki izkazati carinarnici s potrdilom jugoslovanskega diplomatskega predstavništva o tem, da so živeli v tujini najmanj tri leta in da imajo tam stalno bivališče oziroma potrdilo o tem, da so tuji državljani jugoslovanskega porekla.

Tisti rojaki, ki bodo prispeli z letali in ne morejo vzeti s seboj prtljage preko predpisane teže, so lahko deležni posebne ugodnosti, da pošljejo predmete do navedene vrednosti 200.000 din v pošlnih paketih. Na teh paketih pa morajo napisati dvakrat svoj naslov, tako da je iz pošiljke razvidno, da je pošiljatelj in prejemnik pošiljke ena in ista oseba: kot pošiljatelj z naslovom v tujini, kot prejemnik pa z naslovom, na katerem bo v Jugoslaviji začasno prebival. Proti predložitvi potrebna lista in potrdila, omenjenega v prejšnjem odstavku, bodo te pakete prevzeli na carinski pošti, kadar bodo prispeli. Njihovi sorodniki pa naj teh paketov v nobenem primeru ne prevzemajo, ker bodo sicer morali plačati carino, katere pa potem ni mogoče uspešno reklamirati.

Vsem drugim rojakom, ki potujejo z ladjami ali z vlaki, pa svetujemo, da pripeljejo darila s seboj v kovčkih, ker se s tem izognejo uskladiščenju pošiljk in še drugim morebitnim nevšečnostim, ki jih včasih ni mogoče predvideti.

V veljavi je še poenostavljen carinski postopek za tuje potnike, da ni treba prijaviti deviznih valut, ki jih potniki prinašajo s seboj. Morajo pa carinskemu organu prijaviti dinarska sredstva, ki jih morda imajo pri sebi.

DOPOLNILO K CARINSKIM PREDPISOM

V zveznem Uradnem listu, ki je izšel 30. januarja letos, je objavljeno dopolnilo k carinskim predpisom, ki med drugim bolj natančno določa, kdaj si pridobi jugoslovanski izseljenec-povratnik pravico do brezplačnega uvoza. Predvideno je, da velja odslej ta ugodnost za vse jugoslovanske državljane, ki so živeli v tujini najmanj tri leta, ne glede na to, kakšen potni list imajo. Ob vrnitvi v domovino lahko uvozijo brez carine gospodinjske predmete, oblačila in gospodarski inventar, ki ga potrebujejo pri opravljanju svojega poklica. Ti upravičenci pa morajo predložiti carinarnici poleg seznama vseh uvoženih predmetov, napisanega v dveh izvodih in potrjenega od jugoslovan-

skega diplomatskega ali konzularnega predstavništva, tudi potrdilo istega predstavništva o tem, kaj je bil njihov redni poklic v državi, iz katere prihajajo.

Izvezeta so še nadalje motorna vozila, ki jih uvozijo jugoslovanski ali tuji državljani, kadar se doselijo oziroma vrnejo v domovino. Brez carine lahko uvozijo avtomobil in druga motorna vozila le tisti jugoslovanski izseljenci, ki so se izselili v tujino pred 6. aprilom 1941.

Omenjene carinske ugodnosti je mogoče izkoristiti najpozneje v šestih mesecih po doselitvi, oziroma od dneva, ko je prizadeti dobil dovoljenje za vrnitev in stalno naselitev v Jugoslaviji. V posebnih okoliščinah lahko carinska uprava ta rok podaljša.

Izjemoma smejo uvoziti avtomobil tudi tisti jugoslovanski izseljenci-povratniki, ki so živeli v tujini najmanj pet let in ki to lahko dokažejo s potrdilom jugoslovanskega diplomatskega predstavništva v tisti državi, kjer so preživeli pet let. Za uvoženi avtomobil pa so dolžni plačati predpisano carino.

Za druge jugoslovanske državljane, to so tisti, ki živijo v tujini manj kot tri leta, bo veljal poenostavljen carinski postopek, s katerim je določena enotna carinska stopnja 40% vrednosti določenih proizvodov, ki jih ob povratku ali ob obisku uvozijo v domovino. Dopolnila k carinskim predpisom določajo, da velja za carinsko osnovo fakturna cena oziroma cena, po kateri se to blago kupuje na tujih trgih po svobodno formiranih cenah.

Carine so oproščene pošne pošiljke, če vrednost blaga ne presega 2000 din. Pošiljke, v katerih sta dve ali več vrst blaga, ki ne presegajo vrednosti 20.000 din, pa se carinijo po enotni carinski stopnji, to je 40% skupne vrednosti, če je očitno, da je blago namenjeno le za domače potrebe tistega, ki pošiljko prejme.

Enotna carinska stopnja 40% pa ne velja za tele predmete: televizorje, magnetofone, radijske sprejemnike, harmonike, puške, cigaretni papir, kremene za vžigalnike in krzno.

Po 4. točki 13. člena uredbe o začasni splošni carinski tarifi tudi ni treba plačati carine za podedovane predmete, ki jih jugoslovanski državljani prinesejo ali dobijo iz tujine. Upravičenci pa morajo predložiti prošnji za oprostitev carine, ki jo vložijo pri carinarnici, odločbo pristojnega organa države, v kateri je živel pokojnik, da je v tujini podedoval določene predmete, ali pa o tem potrdilo, izdano od jugoslovanskega diplomatskega ali konzularnega predstavništva v tisti državi.

Ta ugodnost ne velja za predmete, kupljene s podedovanim denarjem, dobljenim s prodajo podedovanih predmetov.

Dobri stari časi

ANA BELE

— Nestujte mi praviti o starih dobrih časih, ker teh ni bilo. Vsaj tu, na Krasu ne, je rekla naša teta, ki je prišla iz Argentine na obisk.

Sedla je in si poravnala predpasnik, ki si ga je bila privezala, da bi pomagala pri pripravljanju kosila.

— Kaj smo jedli? je vprašala. — Ječmen in polento, leto in dan. Jajce je dobil samo bolnik, ki je bil na smrt bolan. Mati, zdaj mi dajte jajce, ne takrat, ko bom umiral, je rekel naš Janez, ki je bil takrat še fantin. In je bil tepen. Vse, kar je bilo pri hiši dobrega, je šlo v Trst. Tudi naša mati si ni privoščila jajca. Očetu pa, ko je zbolel. Takrat smo vsi zaslutili, da je huda z njim. In je res, revež, umrl. Nekega jutra, prav ko mu je mati prinesla v gornjo izbo, kjer je ležal, ocvrto jajce.

— In kdo se je takrat vozil v Trst? je vprašala teta, in nas pogledala vse po vrsti.

— Od Šepulj do Trsta smo hodili pet ur. Včasih nas je vabil kak furman, pa si nismo upale prisesti. Furmanov smo se bale. In tako smo klenčale pet ur. In nikoli prazne. Zmeraj s plenirji na glavah...

Francka je stopila
v štirinajsto leto

— In kdo je tedaj crtal otroke, kakor jih zdaj, a? se spet spomni teta. — Če jih je bilo več pri hiši — in kje jih ni bilo? — se je reklo služiti! Kam? V Trst. Kam pa drugam? Samo od velikih kmetov so ostajale pupe doma in čakale na ženina...

*

Francka je stopila tedaj v štirinajsto leto. Za seboj je že imela prvo službo. Z devetimi leti so jo mati dali k neki mrzli teti v sosednjo vas, da bo pasla krave. Ko je otroče videlo, da jo bo mati res pustila tam, je zajokalo: Mati, z vami bi šla... Mati se je obrnila — stroga postava v črni nedeljski obleki. Potrpi, Francka, je rekla in odšla med ogradami. Nihče ni tak plen bolečine ali strahu kot otrok. Francki se je zazdelo, da je za zmerom zašlo sonce in da bo umrla. Vse hkrati. Teta je bila skopa, in otroče je bilo naprej in naprej lačno. Čeprav se je bala matere, je nekega dne pobegnilo domov. Nekaj časa se je skrivalo v hlevu. Potem so jo našli in mati jo je neusmiljeno pretepla. Otroče ni dosti jokalo, samo da je spet doma. Pokaži glavo, je potlej rekla mati. Za skuzi Buh! Debela črna kita je bila polna uši. Mati jo je počesala z gostim glavnikom in ji polila lase s petrolejem. Franckina glava je kar cvela od bolečin. In tako dan na dan, dokler ni šla zadnja gnida iz las. Potem je Francka pasla krave doma. Pozno v jesen je z drugimi otroki vred prezbala po gmajnah in si grela bose noge v toplih kravjelih. To so bili lepi časi!

Spomladi pojde služiti v Trst, je odločila mati. Treba ji bo kupiti kakšno cunjo in ji dati umerit čevlje. To zimo bo nosila z Barbko mulce v Trst. Tako si bo zaslužila kakšen krajcar...

*

— Spominjam se, kot bi bilo danes, je spet povzela naša teta. Opolnoči. Burja. Mraz. Medve z nevesto Barbko pa iz hiše... Vsaka s svojim plenirjem mulce na glavi...

To je bila nevesta Barbka, ki ni bila nikoli sama; naprej in naprej je nosila pod srcem otroka. Dokler ni pri dvanajstem izkravavela. Koliko žena na deželi je takrat delilo njeno usodo!

Burja ju je zdaj gnala, zdaj jima zavirala korak. Rezala je v ušesa in prodirala skozi obleko do kože. Plenirja sta se zibala na glavah in pritiskala navzdol. Tilnik je drevenel. V gole roke se jima je vedno znova zanohtalo. Potem sta hukali toplo sapo v skelče prste, da so se užgali. In tako je šlo kar naprej, uro za uro. Francka je postajala trudna. Počivajva, Barbka, je zaprosila vsako toliko. Postali sta, odložili, tilnik in glava sta se oddahnila. Naprej morava, je zaskrbelo Barbko. In spet plenirja na glavo. In dalje skozi temo. Burja je tutila, žvižgala, jokala. Včasih je bilo čuti, kot da teče nekdo za njima. Ustavili sta se in pridržali dih. Včasih je zažvižgalo, kot da se sklicujejo razbojniki. Kar otrpnili sta od groze. Borovci na gmajni so ju plašili. Včasih ju je prestrašila skala ob poti. Proti jutru sta postajali pogumnejši.

Na Opčinah je stala baraka mestnega mitničarja. V okencih je mežikala luč. Ko sta jo Francka in Barbka ugledali, sta stopili s poti, zložili mulce iz plenirja in si jih nadevali v žepe okoli in okoli spodnjice. S praznima plenirjema sta jo potem mahali dalje. Francki se je zdela baraka črna pošast z rumenimi očmi. Vse je videla in zdajle ju čaka... Od strahu so ji drevene noge. Ne boj se, je rekla Barbka mehko. Njen glas ji je vtil nekaj poguma. Ko sta prišli do barake, so se treskoma odprla vrata. Mitničar je stopil na prag. Hej, vedve, kaj nosita! je zavpil skozi burjo. Po tržaško. Ničesar, gospod! je zaklicala Barbka za obe. In sta pokazali prazna plenirja. Mitničar je še postal na pragu, kakor da ne ve prav, bi stopil venkaj in jima dokazal, da lažeta? Bog se usmili, kaj bo, če ju odkrije? Niti krajcarja nista premgli. Ali se dedcu ni dalo ven na mraz? Sta se mu zasmilili? Zamahnil je z roko: Pojta! In je zaloputnil vrata. Kar zaneslo ju je po cesti. Kmalu sta šli spet v zavetje; mulce so romale nazaj v plenirja.

Sredi dopoldneva sta se na trgu oddahnili. Mulce so bile prodane. Iz žepov sta izvlekli vsaka svoj kos suhega kruha in ga lakotno pomlatili. In s tèm kosom kruha v želodcu sta se vračali domov. Spet pet ur hoje. Toda zdaj je bil dan. In plenirja prazna.

Tako si je Francka prislužila nekaj goldinarjev. Za nekaj cunj, za par čevljev, ki jih je umiril vaški čevljar. Ko je odhajala služiti v Trst, ji je mati zažugala: Če boš tam storila kaj nepoštenega, ne hodi domov! Tam je morje!

— E, tako se je živelo tedaj, vzdihne teta. Pupe smo odhajale v Trst, nekatere so prišle na slabše, druge na boljše. Rade smo se vračale domov, na Kras. Takole čez praznik. Posedele smo pri zakajenem ognjišču in se spet najedle polente in ječmena. Ko smo odhajale nazaj, nam je bilo hudo...

Dalj ko greš, dalj ti kaže, pravi ljudski pregovor. In je tem našim ljudem usoda namenila dolgo pot. Prišla je prva svetovna vojna, potem so prišli Italijani... Trst je kot пристanišče izgubil pomen. Zlata doba zaslužkov je minila. Grozila je brezposelnost. V stiski so začeli iskati izhod. Začelo se je izseljevanje.

— Ni bilo lahko, povzame teta. Argentina je kruta dežela za ljudi, kot smo bili mi; prinesli smo tja samo svoje roke...

Štirideset let na tujem! Kraška prisrčna živahnost z rahlim tujim prizvokom. Tu in tam beseda, ki bi jo našel v španskem slovarju. In obleka in čevlji — štirideset let življenja v tujini da svoj pečat. Toda vse te misli nam prežene teta, ki se živahno zažene:

— Lepo je biti spet doma in videti, da je lepše, kot je bilo nekoč! Ko bi prišla nazaj naša mati, ali bi pogledala! Kaj pravite? Iskala bi ognjišče. In ga ne bi našla. Pogledala bi, kaj kuhate na tistem zaboju, ki mu pravite štedilnik. Po mestno jeste, bi rekla. Vse boste zapravili! Ko bi videla, da smo vsi obuti, bi vprašala: Je danes praznik? In časopise berete namesto življenja svetnikov! bi nam zažugala. Mehkužen svet! bi rekla. V Trst se vozite! Zakaj pa vam je Bog dal noge?

Sedla bi in bi začela pridigati o koncu sveta.

— Ma, nazadnje bi ji tu tako ugajalo, da ne bi hotela več nazaj! se je zasmejala naša teta. E, dragi moji, menda so zdaj tu tisti dobri časi, pa marsikdo ne ve...

(Ilustriral Jože Čiuhar)

Medicinski center v Ljubljani

IGOR PRESEBN

V prihodnjih desetletjih bo Ljubljana dobila moderno urejen medicinski center — celo predmestje — v katerem bo blizu 5000 bolniških postelj.

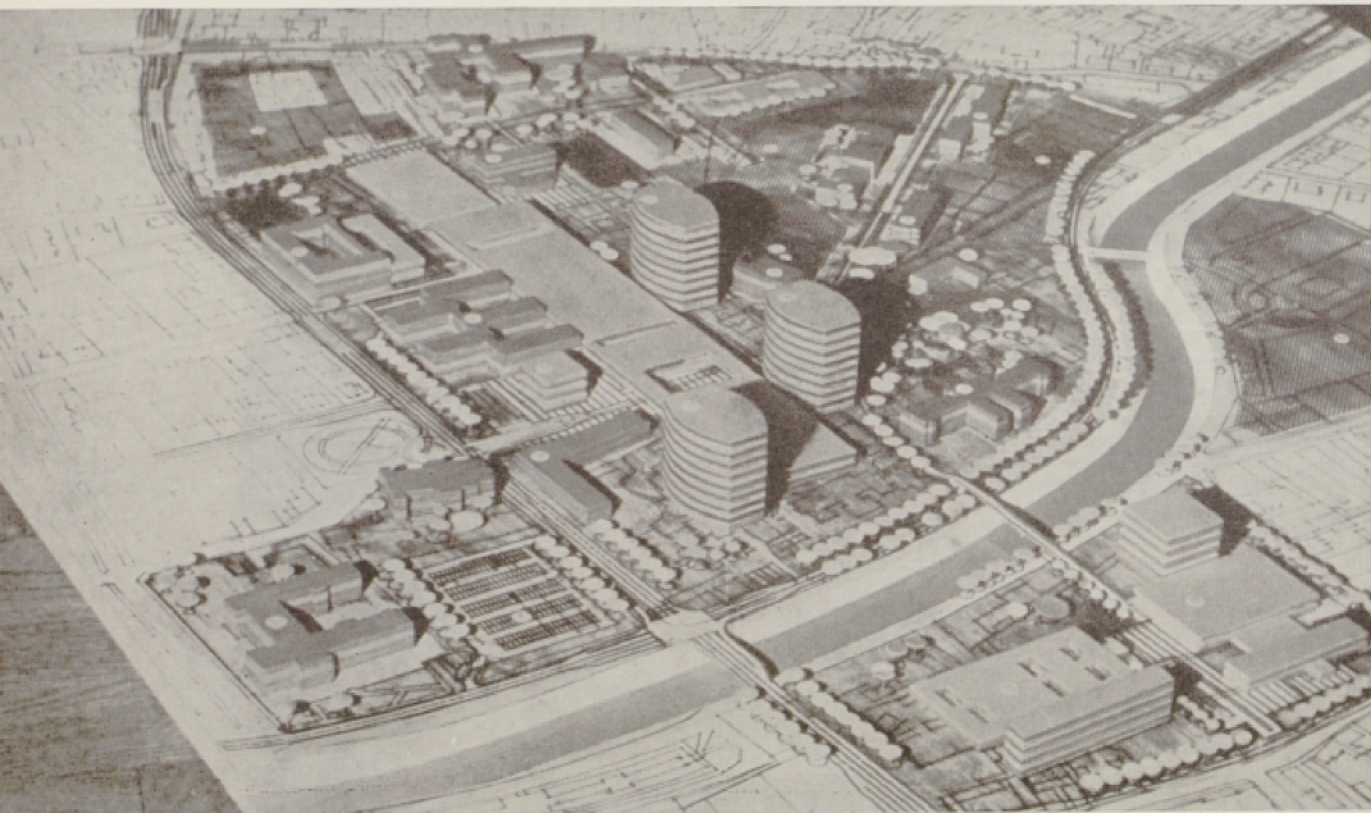
Po drugi svetovni vojni se je Slovenija na področju zdravstva znašla v težavnem položaju: vsa Slovenija je imela komaj 5594 bolniških postelj ali 4,8 postelje na 1000 prebivalcev. V zadnjih 15 letih so se razmere sicer precej zboljšale, tako da smo leta 1961 imeli že 11.871 postelj ali približno 7 postelj na 1000 prebivalcev (visoko razvite države, kot so Anglija, Francija, Švedska in Švica imajo celo 12 do 15 postelj na 1000 prebivalcev). Kljub novim bolniškim posteljam pa je »pritiska« na bolnišnice vedno večji. Ne smemo namreč pozabiti, da je bil v stari Jugoslaviji povprečen življenjski standard znatno nižji in so si zdravljenje na klinikah lahko privoščili le premožnejši sloji, vrh tega pa so se spričo splošne zaostalosti včasih mnogi ljudje zdravnika bali. Teh časov ni več in iščejo zdravniško pomoč tudi vaščani iz najbolj oddaljenih krajev. In kar je glavno — v LRS uživa vse koristi obveznega zdravstvenega zava-

rovanja že nad 99 % prebivalcev, praktično torej vsi Slovenci.

Nič ni torej čudnega, da je v kliničnih bolnišnicah v Ljubljani iz leta v leto večja stiska. Ljubljanski okraj, ki se mu je pred kratkim priključil še kranjski (vsa Gorenjska) in novomeški (Dolenjska), zajema skoraj tretjino vsega prebivalstva Slovenije. Statistike pa tudi kažejo, da išče zdravja v Ljubljani precej ljudi tudi iz drugih področij (Primorska, Prekmurje itd.), kjer ni niti kadrov niti dragih naprav za zdravljenje hujših bolezni (rak, nevarne operacije itd.). Sicer so pa ceste v Sloveniji že toliko modernizirane, da lahko celo iz 197 km oddaljene Murske Sobote prepeljemo bolnika v Ljubljano v 3 urah.

Kakšno pa je danes stanje v kliničnih bolnišnicah v Ljubljani, na katere »pritiska« vsako leto skoraj pol milijona in še več prebivalstva? Menda je dovolj, če povemo, da je večina teh poslopij stara približno 70 let (poprečno so bila zgrajena okrog leta 1895). Skratka, klinike so že zastarele, dotrajale in nefunkcionalne. Kdo bi mogel prešteti

Maketa bodočega medicinskega centra

medicinsko osebje po hodnikih in stopnicah, ker v starih poslopijih ni dvigal? Na eno posteljo pride v Ljubljani skupne potrebne površine le 20,1 m² (evropsko povprečje 42 m², ameriško celo 55 m²). Zato so prostori prenatrpani, preobremenjeni, ljudje ležijo včasih na zasilnih ležiščih in podobno.

Po dolgih letih razprav, proučevanja tujih bolnišnic in izdelovanja načrtov so pristojni organi letos slednjič sklenili, da se je treba takoj lotiti postopne graditve medicinskega centra v Ljubljani. To bo pravzaprav — ko bo v 15 ali 20 letih center povsem dograjen — celo predmestje Ljubljane, ki bo zajelo skoraj cel kvadratni kilometer površine. Center se bo raztezal na obeh straneh Zaloške ceste in bo na severu segal skoraj do dolenske železniške proge, na jugu pa čez Ljubljano do Poljanske ceste. Na vzhodu bo center mejil spet na dolensko železniško progo (do vojaške bolnišnice), na zahodu pa bo segal do Ambroževega trga in naprej proti severu do Tabora in Masarykove ulice.

Osnovna značilnost medicinskega centra bo ne samo povečanje števila bolniških postelj od sedanjih 1853 na približno 5000, marveč predvsem racionalna koncentracija in visoka funkcionalnost vseh zdravstvenih služb in objektov. Sedanje klinike so namreč razdrobljene v 26 poslopijih, v glavnem eno- ali največ dvonadstropnih. Ta razdrobljenost pa je zelo neracionalna, saj mora skoraj vsaka klinika imeti svojo kuhinjo, svoje pralnice, likalnice, kurjavo, evidenčno službo itd. Zato bodo v novih poslopijih vse servisne službe, kakor tudi nekatere medicinske dejavnosti čimbolj koncentrirane (rentgen, laboratoriji, lekarna itd.). Naj omenimo samo, da bo treba v centralnih pralnicah vsak dan oprati približno 3000 kg perila, prav toliko pa ga bo treba posušiti, zlikati in odpremiti na klinike. Centraliziran bo tudi sprejem bolnikov, evidenčna služba (za katero že nabavljajo moderni »holarit-sistem«) in še razne servisne dejavnosti. Seveda je samo ob sebi razumljivo, da bo nove objekte ogrevala ljubljanska toplotna, ki ji bodo začeli graditi že letos.

Druga značilnost bodočega centra je tesna povezava kliničnih ter študijskih in učnih funkcij. Center bo ne samo velika bolnišnica, marveč bo tudi mesto, kjer se bo šolal bodoči medicinski kader in kjer bodo strokovnjaki lahko razvijali znanstveno raziskovalno dejavnost. Zato bodo v sklopu centra zrasli tudi novi objekti za bodočo medicinsko fakulteto in druge medicinske šole. Ta poslopja bodo zgrajena med Ljubljano in Poljansko cesto, v neposredni bližini stare »Cukrarne«. Ta starinska hiša, v kateri so stanovali Cankar, Kette in Murn, se bo morala čez nekaj let umakniti razvoju — ostala bo samo še v arhivih, na starih slikah. Onstran Poljanske ceste proti Gradu pa že gradimo nekatere medicinske šole za srednji in visokošolski kader.

Otoška klinika v Ljubljani

Graditev bodočega medicinskega centra, ki se bo začela že letos, bo terjala postopno rušenje nekaterih starih, nizkih družinskih hiš, predvsem za gluhoemnico in okoli nje. Skupno bo treba v prihodnjih letih podreti približno 150 nizkih, v glavnem pritličnih hišic in zgraditi nova stanovanja za kakih 540 ljudi. Med poslopijem »Meksike« in tovarno »Zmaj« ob Šmartinski cesti pa bo zraslo več novih stanovanjskih hiš, v katerih bodo dobili stanovanja ljudje, zaposleni v novem centru.

Že letos bodo zapeli gradbeni stroji za zgraditev poslopja nove poliklinike, ki bo soseda »Meksike«. Tu bo zrasel prvi del novega centra — velika stolpnica (najbrž 14-nadstropna), v kateri bo v vsakem nadstropju po 60 postelj, ob njenem vznožju pa centralna sprejemnica bolnikov in nekatere skupne servisne službe (kuhinja, pralnice, likalnice itd.), kakor tudi nekatere skupne zdravstvene dejavnosti.

Ko bo ves center dokončno urejen — računajo, da bo to okrog leta 1990 — bo imel v nekaj stolpnicah približno 5000 postelj. Po vojni zgrajene klinike bodo seveda ostale, tudi nekatera poslopja, zgrajena tik pred vojno, bodo še vključena v bodoči center. Zato pa bodo postopoma — ko bodo dograjeni novi objekti — izginjala nekatera poslopja stare bolnišnice ob Zaloški cesti. Ko bo center zaključen, bo v njem res vse, kar potrebuje veliko mesto, kot je Ljubljana z bližnjo in daljno okolico. Tu bodo vse klinike (razen za tuberkulozo) — od zobne, otroške, kirurške in infekcijske do ginekološke, ortopedske, gerontološke, zavoda za transfuzijo krvi in drugih.

Seveda pa ureditev centra pomeni ne samo zgraditev toliko in toliko novih stolpnic in skupnih servisnih služb. V novem centru bo treba med drugim urediti tudi problem prometa. Nekateri se ogrevajo za to, da bi Zaloško cesto v bodočem centru kratko malo odstranili. Zelo verjetno pa ta ekstremna varianta, ki predvideva izpeljavo Zaloške ceste ob bregu Ljubljane, ne bo obveljala.

MEDICAL CENTER IN LJUBLJANA

(Short summary)

This year, Ljubljana will start realizing the plan of erecting a modern medical center which will increase the number of beds from the present 1850 to approximately 5000. The essential characteristics of the new center, which will be 1 sq. km in area, won't be only the increased number of beds but rather a rational concentration of all medical departments and appertaining services (laundries, kitchens, etc.) in a few larger buildings. New clinics will be placed in large skyscrapers built on the site in future. The center will also include all the medical educational institutions. New buildings of the future Medical Faculty and other medical schools will be erected behind the old sugar-refinery which will soon be pulled down, between the Ljubljana and Poljane Street. The building of the new center will naturally result in destruction of some old one and two-storeyed houses, especially behind and around the deaf-mute hospital. There will be about 150 old houses torn down and about 540 people will have to be provided with new apartments. The erection of the center will also require special traffic arrangements, either a complete closure of Zalog Street or, at least, restriction of motor traffic to light vehicles which do not make a loud noise.

V Sloveniji smo razširili socialno zavarovanje

MARIJA NAMORS

Ljudska skupščina Slovenije je na zasedanju v začetku letošnjega leta sprejela več predpisov, s katerimi razširjamo in razvijamo zdravstveno zavarovanje naših ljudi. Prva leta po vojni je zavarovanje zajelo samo delavce in uslužbence, kasneje so se vključili še kmetje in obrtniki, tako da je bilo lani v Sloveniji zavarovanih že 97 % vseh prebivalcev. Z najnovejšim predpisom pa se uvaja zdravstveno zavarovanje še za preostale ljudi. To so predvsem starejši ljudje, ki niso zaposleni v proizvodnji in nimajo lastnega premoženja ter so prejeli denarno pomoč občine. Občine so jim tudi plačevale stroške za zdravljenje. Ker pa bo zdravstveno varstvo teh ljudi v okviru zavarovanja lahko boljše kot doslej, pomeni to zanje novo pridobitev. Statistika nam kaže, da bo poslej pri nas zavarovano skoraj vse prebivalstvo, saj so po novem zavarovani tudi še zasebni gostilničarji, ki jih doslej zakon o obrtnikih ni upošteval.

Skupščina je tudi odločala, kako naj bo za letošnje leto poskrbljeno za sredstva, ki jih potrebujemo za zdravljenje zavarovancev. Lani smo

porabili v Sloveniji blizu 50 milijard dinarjev, letos bodo izdatki še za nekaj milijard večji, čeprav so v skupščini sklenili, naj ne bi spreminjali odstotka prispevka, ki ga plačujejo gospodarske organizacije za svoje zaposlene. Čeprav obremenitev za stroške socialnega zavarovanja ne bo večja, bo denarja nekaj več zato, ker so uveljavljene nekatere spremembe pri razdelitvi režijskih stroškov med zdravstvenimi skladi in skladi za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, in sicer v korist zdravstvenega zavarovanja. Računajo tudi na splošno povečanje osebnih dohodkov zaposlenih, s tem pa se avtomatično poveča tudi vsota, ki jo plačujejo zdravstvene organizacije za zavarovance.

Vsi drugi predpisi pa so bili sprejeti zato, da utremo že letos pot novemu sistemu financiranja na področju socialnega zavarovanja. Razvoj družbenega upravljanja je dosegel pri nas že tako stopnjo, da zavarovanci neposredno sodelujejo na eni strani pri gospodarjenju s skladi in na drugi pri določanju pravic, ki jih uživajo. Komunalne skupnosti neposredno vplivajo na to, kako bodo na njihovem področju trošili sredstva, namenjena za zdravstveno zavarovanje, hkrati pa sodelujejo pri načrtovanju dela za zdravstvo.

Če komunalnim skupnostim pri dobrem gospodarjenju ostanejo presežki, se po sedanjih predpisih ta denar razdeli deloma na rezervne sklade, vse drugo pa se lahko uporabi za investicije in nabavo opreme, kar naj prispeva k nadaljnji razširitvi in izboljšanju zdravstvene službe. V taki komunalni skupnosti ni le služba socialnega zavarovanja s svojimi družbenimi organi odgovorna za razvoj zdravstva, temveč sodelujejo zlasti pri razširitvi preventivne zaščite tudi tovarne in podjetja in ljudski odbori.

Analize, ki so bile na razpolago za obravnavanje te problematike v Ljudski skupščini in na skupščini republiške skupnosti zavarovancev, so pokazale, da bo Slovenija v letošnjem letu imela v splošnem dovolj sredstev za zdravstvo in da bo ob pravilnem gospodarjenju komunalnih skupnosti možno zbrati tudi toliko presežkov, da bomo lahko začeli graditi nekatere nove objekte, zlasti bolnišnice, ker nam močno primanjkuje prostora.

Zdravstveni dom v Loškem potoku

Nov zdravstveni dom v Loškem potoku je velika pridobitev za naš kraj. Prej smo morali hoditi po zdravniško pomoč v 20 km oddaljeno Ribnico. Zdaj smo ponosni, ker so nam zdravstvene storitve na voljo redno vsak dan v našem novem zdravstvenem domu. Od 1. januarja 1962 dalje imamo stalnega zdravnika splošne prakse, v jeseni pa

dobimo tudi stalnega zobozdravnika, s katerim bo v splošnem izpopolnjena zdravstvena pomoč v našem kraju.

Graditev zdravstvenega doma je trajala pet let. Leta 1957 je občinski ljudski odbor imenoval odbor za zgraditev doma. Zbiralna akcija med prebivalstvom Loškega potoka se je kar dobro obnesla. Zbrali smo lesa za 5.268.232 din. Vrednost prostovoljnih delovnih ur in prevozov pa je znašala 2.124.450 din. To nam je bila prav dobra podlaga za nadaljnje zbiranje denarnih sredstev. Od okrajnega zavoda za socialno zavarovanje iz Ljubljane smo dobili 20.800.000 din, od občine (iz sklada za graditev stanovanjskih hiš) 9.012.375 din in posojila 2.800.000 din. Tudi na naše rojake v Ameriki in v Franciji se je naš odbor obrnil s prošnjo za prostovoljne prispevke za nabavo rentgenskega aparata. Iz Amerike smo prejeli 536.958 din, iz Francije pa 76.700 din.

Vsem rojakom, ki so pomagali pri zbiranju sredstev za nabavo rentgenskega aparata, kakor tudi vsem, ki so darovali v ta namen, se naš odbor toplo zahvaljuje. Rentgenski aparat je montiran in služi svojemu namenu. Tudi sicer je zdravstveni dom sodobno opremljen, tako splošna kakor tudi zobna ambulanta.

Za odbor
Alojz Vesel

Kako žive naši povratniki

Slišimo besedo *upokojenec* in mislimo na zasluge in delo, ki ga je kdo opravil v šestintridesetih letih bodisi z delom svojega uma ali s pridnimi rokami. Hranimo legitimacije raznih organizacij, zvez in društev. Ko preneha človekova delovna doba, je napisano: šofer, rudar, krojač, učitelj, pesnik, književnik ali pisatelj;

Vsak s ponosom podpiše svoj poklic in ne skriva svojega nekdanjega zanimanja; vsak se na svoj način brani, da bi se odrekel temu, kar je v življenju ustvarjal, delal, upravljal s strojem. Upokojeni zdravnik je tudi v pokoju zdravnik, čeprav ne hiti več vsako jutro na delo, profesor gimnazije v pokoju je tudi profesor, čeprav ne poučuje več. Delavec, ki je upravljal stroj, v pokoju še vedno misli na svoj stroj.

Število upokojencev, ki se vračajo iz Amerike, Kanade, Francije, Avstralije, stalno raste, njim naj bo starost koristna in prijetna. Lahko trdimo, da je za povratnike — upokojence — zlasti v zadnjem času mnogo storjeno, da se bolje počutijo v domačem kraju. Vsekakor so vsi najraje blizu prometnih zvez in kulturnih središč, da lahko spremljajo delo in življenje mlajših generacij.

Po mili volji lahko izbirajo in obiskujejo vseh šest republik v Jugoslaviji, kjer je v vsaki izmed njih drugačno podnebje, kar mnogi tudi izkoristijo.

Med upokojenci ni bolj pomembnih in manj pomembnih, med vtisi, ki jih napravijo, ni bistvene razlike, med njimi tudi ne najdemo nikjer nasprotij, povsod so v hotelih, kavarnah, gostilnah, pa tudi v navadnih točilnicah v družbi drugih domačinov. Tudi niso tujci na rodni zemlji, temveč domači med domačimi.

Tukaj je njihov rojstni kraj, tukaj leže pokopana njihova otroška leta in njihova brezskrbna upolna leta. Tu spi njihova svetla in temna mladost. Domača zemlja jim vzbuja upanje, da bodo dočakali še mnogo pomladi.

Lojze Zdravje,
upokojenec — povratnik

Da se ne boste zmotili. To ni Bled, temveč Kostanjevica na Krki

po domači deželi

Ribnica. Kdo bi si mislil, da bodo v stari Ribnici, ki je že od nekdaj slovela po šegavih ljudeh in prodajalcih suhe robe, izdelovali tudi opremo za ladje? Kovinsko podjetje v Ribnici namreč že precej časa uspešno sodeluje z ladjedelnico v Piranu in ji dobavlja razno opremo za ladje. Zdaj stoji v piranski ladjedelnici manjša ladja, namenjena za kupca iz Danske. Za to ladjo je kovinsko podjetje v Ribnici izdelalo ventilacijske naprave v skupni teži 25 ton. Razen ventilacijskih naprav bodo v prihodnje izdelovali še dimnike, razna vrata, lopute, požarne omarice, vetrolovke in podobne naprave za opremo ladij.

■

Kočevje. Na Kočevskem so sklenili, da se mora proizvodnja v vseh gospodarskih panogah v primerjavi z lanskim letom povečati za 28 %.

Vse gospodarske organizacije bodo skušale povečati storilnost delavcev z boljšo organizacijo dela

In vendar smo tudi letos dočakali pomlad

in raznimi zboljšavami, nekaj pa bodo tudi investirali v nove obrate in stroje. Velikega pomena za gospodarstvo na Kočevskem je nova kemična tovarna, katere proizvodnja bo že letos vredna 500 milijonov dinarjev.

Mesto ima enega samega odvetnika. Zato so pred kratkim ustanovili službo pravne pomoči, ki bo dajala prebivalcem pravne nasvete. Plačila za te storitve bodo zelo nizka, nezaposleni, invalidi, borci in njihovi otroci pa bodo dobivali vso pravno pomoč brezplačno. S to službo bo precej ljudi, ki doslej niso znali uveljaviti in zaščititi svojih pravic, dobilo vso potrebno pravno pomoč in zaščito.

■

Trbovlje. Pri trboveljskem rudniku se je po vojni razvilo močno industrijsko podjetje »Strojne tovarne«. Že od začetka letošnjega leta si delavci te tovarne prizadevajo, da bi pravilno razporedili svoje sile in pravočasno izpolnjevali vse naloge. Čeprav morajo letos izdelati 10 % več rudarskih strojev in opreme kakor lani, pa niso najeli novih delavcev. Uspeh si obetajo z boljšo organizacijo dela. Izvoziti nameravajo za 700 milijonov dinarjev raznih rudarskih strojev.

Da bi bilo naše rudarsko središče Trbovlje še lepše in da bi še bolj olajšali življenjske pogoje rudarjev, je trgovsko podjetje »Prvi junij« sklenilo, da bo sredi mesta zgradilo trgovski paviljon kot podaljšek sedanje trgovine. S tem bodo zelo omilili posledice zdaj že zastarelih trgovin po mestu. Paviljon pa bo zgrajen do 1. julija letos.

■

Cerknica. Znana tovarna »Brest« iz Cerknice, ki slovi po odličnem pisarniškem in drugem pohištvu pa tudi po svojih ivernatih ploščah, je že lani izvozila za 1,8 milijarde dinarjev. Letos pa bo tovarna še povečala izvoz za kakih 15 %, tako da bo izvozila za dobri 2 milijardi svojih izdelkov. Tako bo »Brest« izvozil skoraj dve tretjini svoje proizvodnje, predvsem v Kanado in ZDA.

■

Tržič. Tovarna obutve »Peko« je leta 1961 izvozila 52.000 parov čevljev, lani pa že 95.000 parov. Letos bodo v tej znani gorenjski tovarni izdelali nad 1 milijon parov čevljev, približno 20 % od te količine pa bodo izvozili (blizu 200.000 parov čevljev). Glavni kupci tovarne »Peko« so ZDA, Vzhodna Nemčija in Sovjetska zveza. Tovarna je lani za izvožene čevlje dobila blizu 450.000 dolarjev, letos pa računajo s svojim izvozom na dohodek 750.000 dolarjev.

■

Žiri. Planinsko društvo v Žiri bo 1. maja odprlo nov planinski dom na Goropekah. Dom bo od Žirov oddaljen le dobro uro hoda.

Nova Gorica. Našo Goriško je lani obiskalo skoraj 38.000 domačih in blizu 9000 tujih turistov. Turistični promet je v primerjavi z letom 1961 zelo napredoval, najbolj pa se je povečal obisk italijanskih gostov. Italijani so obiskovali predvsem Bovec, Trento, Most na Soči in Novo Gorico. Seveda se je močno povečal tudi dotok tujih plačilnih sredstev. Najbolj je narasla menjava italijanskih lir. Na Goriškem so jih lani odkupili za 269 milijonov dinarjev.

Anhovo. Naša tovarna cementa in salonita v Anhovem ob Soči je kupila nove naprave, ki bodo omogočale izboljšanje proizvodnje in povečanje izvoza njenih izdelkov. Lani je ta tovarna izvozila za blizu milijon dolarjev cementa, strešnega materiala in raznih cevi, predvsem v Italijo, pa tudi v azijske in afriške države. Prav zdaj imajo v Anhovem pripravljene za izvoz blizu 1000 ton strešnega materiala in raznih cevi. Izvozni načrt tovarne za leto določa, da bodo prodali v tujino za 1.200.000 dolarjev izdelkov.

Tolmin. Tolminska občina na Primorskem bo letos porabila 150 milijonov dinarjev za napredek turizma in gostinstva. V Bovcu bodo zgradili nov hotel in uredili vodovod, razširili pa bodo gostinske objekte v Kobaridu in Mostu na Soči. Računajo, da bodo za novo sezono pridobili v Posočju blizu 300 novih restavracijskih prostorov.

Da bi se bolj razvil turizem v Zgornjem Posočju, bodo zgradili moderne gostinske objekte ob izviri Soče in ob Trenti ter motela v Logu pod Mangartom.

Ljubljana. Kako se je v zadnjih letih razvila slovenska metropola, nam pove tudi naraščanje prometa. Na ljubljansko železniško postajo vsak dan pripelje in odpelje z nje blizu 360 vlakov; avtobusi in trolejbusi mestnega podjetja »Ljubljana transport« pa prevozijo dnevno približno 134.000 ljudi.

Znana tovarna koles »Rog«, ki je lani izdelala blizu 80.000 moških in ženskih koles, bo letos še bolj povečala proizvodnjo. Računajo, da bodo do konca leta 1963 izdelali blizu 100.000 koles ali nad 300 dnevno. Kakih 90% koles proda »Rog« v Sloveniji. Na proizvodnjo »Roga« pride tretjina vse jugoslovanske proizvodnje koles.

V Mestni hranilnici ljubljanski so spričo vedno večjega števila obiskovalcev postali prostori že močno pretesni. Zaradi tega so k svoji poslovni zgradbi v Čopovi ulici prizidali novo enonadstrop-

Mestna hranilnica ljubljanska je uredila poseben oddelek za mlade vlagatelje

no poslopje, v katerem posluje oddelek za mladinsko varčevanje. Poslopje stoji v lepem parku, kjer se otroci v toplih dneh radi zadržujejo in kjer so varni pred živahnim prometom na ulici. Notranjost te otroške hranilnice je urejena na najsodobnejši način, z nizkimi mizicami in odprtimi blagajniškimi prostori. Naše malčke izredno zanima poslovanje in radi gledajo blagajnike pri delu. Z velikim veseljem prinašajo svoje polne hranilnike.

V zadnjih letih število varčevalcev pri Mestni hranilnici ljubljanski naglo narašča. V kratkem pričakujejo stotisočega varčevalca, ki bo deležen lepe nagrade. Hranilne vloge pa so presegle že sedem in pol milijarde dinarjev. To dokazuje, da zavod uživa veliko zaupanje varčevalcev. Denar je tu varno naložen, obrestuje pa se od 5 do 6%. Letos pa je zavod uvedel še posebno novost. Vsi varčevalci, ki imajo naloženih na hranilni knjižici najmanj 25.000 dinarjev, so zavarovani za primer smrti kot posledice nezgode za 100.000 dinarjev.

Tudi naši izseljenci radi prihajajo v ta zavod, posebno še zato, ker tu lahko zamenjajo vse vrste valut v gotovini in čekih.

Kamnik. Starodavno mestece ob vznožju Kamniških planin ima zelo navdušene ljubitelje avtomobilizma. Avto-moto društvo v Kamniku je lani v več tečajih izšolalo za šoferje 193 Kamničanov, vrh tega pa je v 22 tečajih izšolalo še 216 ljudi za vožnjo z mopedom.

Zagorje. Tudi tovarne in drugi obrati v Zagorju ob Savi so lani uspešno izpolnili svoje naloge. Lesno industrijsko podjetje v tem kraju je svoje naloge celo preselilo. Zato so sklenili, da bodo letos pripravili in obdelali še več lesa. Za izvoz pripravljajo posebne količine rezanega lesa.

Motiv iz Prekmurja, ki je danes že redek. Storklja se je spet ornila v sooje gnezdo na strehi starega prekmurskega doma, ki je še pokrit s slamnato streho. Toda tudi vanj je prodrli novi čas. Leščerbe in petrolejke je zamenjala električna luč

Radgona. Na kmetijskem gospodarstvu v Radgoni so pred šestimi meseci ustanovili center za šolanje delavcev. V tem času je bilo v raznih tečajih že približno 500 zaposlenih. Zdaj hočejo tečaje tako razširiti, da bi jih lahko obiskovali tudi kmetijski proizvajalci drugih kmetijskih organizacij.

Ljutomer. Sorazmerno nova ustanova pri nas so poravnalni sveti, ki poravnava različne spore med prebivalci, da se ne bi po nepotrebnem tožarili po sodiščih. V ljutomerski občini dela šest poravnalnih svetov. Svet v Ljutomeru ima največ dela in tedensko redno zaseda. Lani je imel vsak teden tri do pet poravnav. Od 98 primerov je bilo 52 poravnav, 46 sporov pa ni bilo mogoče poravnati zato, ker se prizadeti niso udeležili obravnave. To dokazuje, da je bila ustanovitev teh svetov umestna in da so dosegli svoj namen.

Letos bodo v ljutomerski občini slavili več pomembnih kulturnih dogodkov, med katerimi bo najpomembnejši ob dnevu mladosti, tj. v drugi polovici maja, ko bodo v Veržeju odkrili spomenik skladatelju in glasbenemu pedagogu Slavku Ostercu. To bo ena večjih prireditev, saj bo na

njej sodelovala širša slovenska kulturna javnost. Hkrati s spomenikom bodo v Veržeju uredili tudi spominsko sobo Slavka Osterca. »Pomurska založba« pa bo izdala revijo s članki o tem naprednem slovenskem glasbeniku iz Veržeja.

Murska Sobota. Turistična zveza Pomurja je sklenila izdelati film o lepotah Pomurja. Naročilo so že oddali podjetju »Triglav film«, ki bo ta propagandni film, katerega prikazovanje traja kakih 16 minut, izdelalo v barvni tehniki. Film naj bi prikazal zlasti lepote svetovno znanega zdravilišča v Radencih, pa tudi nekatere druge kraje. Sredstva za film bodo prispevala večja podjetja in pomurske občine.

Velenje. V našem novem rudarskem središču Velenju bodo začeli graditi energokombinat, velik industrijski objekt, ki bo pomemben za vso Slovenijo. Do konca leta 1965 naj bi stekel iz Velenja prvi plin po plinovodih v vsa večja industrijska središča Slovenije. Vzporedno s proizvodnjo plina pa bo v Velenju rasla tudi kemična industrija, ki bo proizvajala plastične mase in tudi močna krmila za živino.

Celje. Cinkarna v Celju ima precej samskih delavcev, ki se vozijo na delo tudi iz oddaljenih krajev. Mnogo teh mladih ljudi išče podnajemniške sobe v Celju, kjer pa že tako močno primanjkuje stanovanj. Zato bodo v kratkem začeli blizu cinkarne graditi samski blok z 200 posteljami, ki bo bržčas vseljiv že letos. V bloku bodo uredili tudi klubske prostore in veliko čitalnico.

Narasla Morava je porušila železniški most pri Doljevcu

IPLAS

velika kemična tovarna v Kopru

Proizvodnja najrazličnejših umetnih vlaken, ki jih uporablja tekstilna industrija, pa tudi nekatere druge industrije, se v svetu hitro razvija in vse bolj izpodriva klasična tekstilna vlakna iz bombaža, volne, konoplje, svile in drugih surovin. V Jugoslaviji izdelujemo umetnih vlaken razmeroma še malo, kar skušamo hitro nadoknaditi z zgraditvijo več novih tovarn. Ena takšnih velikih tovarn, ki bo izdelovala terilensko predivo za potrebe tekstilne in drugih industrij, bo začela rasti že letos v Kopru.

Tovarna terilena v Kopru bo dajala v prvi fazi, ki bo predvidoma zaključena leta 1965, blizu 6000 ton terilena. Poliestrska vlakna, ki jih v trgovini poznamo pod imeni — terilen, terital, trevira, diolen itd. — so vsestransko uporabna, tako za izdelavo tkanin za moške in ženske obleke, za plašče, za moške nogavice, dežne plašče, kravate, pliše in podobno blago. Ko bo leta 1965 v tovarni »IPLAS« stekla proizvodnja v polnem obsegu, bo naša tekstilna industrija dobila dovolj sintetičnih surovin za izdelavo najrazličnejših proizvodov. S tem pa bomo lahko precej zmanjšali uvoz doseďanjega klasičnega materiala, zlasti bombaža in volne. Strokovnjaki so izračunali, da bomo s proizvodnjo, ki jo bo dajal »IPLAS«, lahko zmanjšali uvoz bombaža in volne približno za 7 milijonov dolarjev letno, saj bodo sintetična vlakna v »IPLAS« nadomestila blizu 5500 ton surovega bombaža in 1700 ton prane volne.

Celotne investicije za zgraditev nove tovarne terilena v Kopru bodo znašale približno 15 milijard dinarjev, od tega bo tretjina odpadla na inozemski kredit za nabavo opreme, ki ga bo treba vrniti v 8 letih, medtem ko bo morala tovarna domače kredite vrniti že v 5 letih. Vendar pa to ne bo posebna težava, saj bo podjetje visoko rentabilno. Pri 380 zaposlenih bo znašala vrednost letne proizvodnje skoraj 15 milijard dinarjev. Nekatere surovine za izdelavo terilena (metanol, etilenglikol, paraksilen itd.) bo treba sprva še uvažati, po letu 1965, ko bo letna proizvodnja nafte v Jugoslaviji dosegla 5 milijone ton, pa bo odpadel tudi uvoz trenutno še potrebnih surovin. Zato bo ta tovarna ob odplačilu anuitet za opremo in ob nabavi potrebnih surovin imela letno nad tri milijone dolarjev čistega dohodka.

Po letu 1970 pa predvideva načrt za zgraditev nove tovarne »IPLAS« v drugi fazi podvojitve zmogljivosti, tako da bo znašala vrednost letne proizvodnje te ogromne kemične tovarne blizu 50 milijard dinarjev.

*Nove stanovanjske hišice delavcev tovarne Iplas
v Kopru*

Prvi trgovinski sporazum z Jemenom

Sredi februarja so v Sani podpisali prvi trgovinski in finančni sporazum med Jugoslavijo in Jemensko arabsko republiko. Po tem sporazumu je naša država odobrila Jemenu dva milijona dolarjev posojila za izgradnjo tovarne usnja, opremo dveh električnih central, za tovarno mila, hladilnico in opremo nekaj ribiških centrov. Nadalje so se sporazumeli, da bodo sestavili skupno komisijo, ki bo delovala za pospeševanje gospodarskega sodelovanja. Sporazumeli so se tudi, da bomo poslali jugoslovanske strokovnjake v Jemen. V okviru blagovne menjave bo Jugoslavija nudila Jemenu kreditne olajšave v znesku 150.000 dolarjev.

Jugoslavija je bila med prvimi državami, ki je priznala novi režim v Jemenu ter mu je sedaj priskočila na pomoč v okviru svojih možnosti z iskreno željo, da bi se ta dežela čimprej rešila iz svoje zaostalosti.

Povečan izvoz čevljev v ZDA

Tovarna čevljev v Mariboru bo letos izvozila okrog 100.000 parov čevljev, predvsem v ZDA in Sovjetsko zvezo. Prvočino so letos v ZDA zaključili izvoz za komaj 7200 parov čevljev, pozneje pa je ameriški kupec kar trikrat povečal svoje naročilo. Tako bo letos ta tovarna izvozila v ZDA 61.000 parov čevljev, za kar ima že sklenjene pogodbe. V Sovjetsko zvezo bo izvozila 21.000 parov čevljev. V podjetju pa so prepričani, da bodo še več tisoč parov čevljev letos lahko izvozili v Zahodno in Vzhodno Nemčijo ter Švico.

Deželo so povodnji hudo prizadele

Letošnja zima je prinesla vse polno nezdod. Visok sneg in hud mraz še nista tako hudo prizadejala naših ljudi in naše dežele, kakor so to storile nedavne povodnji v Srbiji, Makedoniji in tudi v drugih republikah.

Največjo škodo je napravila reka Morava in vsi njeni pritoki. V februarju je ta reka dvakrat tako narasla, da je preplavila na tisoče hektarov plodne zemlje, vasi, cest in prog, vdrla pa je tudi v mesta. Morava je najprej podivjala prve dni februarja, ko je zalila mesto Leskovac v Južni Srbiji in potem še Čuprijo, ki leži bolj severno. Škoda je bila zelo velika in tudi promet na glavnih cestah in progah je bil nekaj časa pretrgan. Vodovje je razdrlo na več mestih celo avtomobilsko cesto, ki so jo zgradile mladinske delovne brigade.

Hkrati z Moravo so narasle tudi druge reke, med njimi Vardar, Sava in seveda Donava v Železnih vratih. Vsa ta teseni, kjer je plovba že poletni precej težavna, je bila povsem zamrznjena na več metrov globoko. Plovba je bila že tako onemogočena, toda velike množine ledu so grozile, da se bodo tako nagrmadile, da bodo zaprle vodi pot in bo Donava nad Železnimi vrati narasla in prestopila bregove, da bi bili ogroženi ljudje in njih bivališča. Prizadetim krajem je morala priskočiti na pomoč naša vojska. Povsod so minirali led in ga razbijali iz helikopterjev. Ves teden, noč in dan, je grmelo na zaledeneli Donavi.

Hujši kakor prvi je bil drugi pritisk Morave na njeno okolico. To se je zgodilo 18. februarja, ko je reka pričela spet naraščati. V nekaj dneh je dosegla višino nad sedem metrov in je povsem preplavila blizu 13.000 ha polj in več sto hiš. Vdrla je v mesto Čuprijo in prisilila ljudi, da so se umaknili iz podrhtih in poplavljenih hiš. To so bili vznemirljivi trenutki za vse prebivalce ob tej reki in tudi za vso Jugoslavijo, ki je v strahu pričakovala poročila iz doline reke Morave.

Povodnji so spremljale tudi druge nezdode. Največ je bilo plazov in usadov. Zemlja je tu in tam zasula proge in ceste, podrta nekaj hiš, največjo škodo pa je napravila v makedonski vasi Bogoslovec, kjer je pet milijonov kubičnih metrov zemlje pričelo drseti z gora na rudarsko naselje in vas.

Do velike katastrofe pa ni prišlo, ker je plaz drsel tako počasi, da so se ljudje pravočasno umaknili in celo vzeli vse svoje s seboj.

Dne 24. februarja se je približno 16 km od Pirota v Srbiji utrgal zemeljski plaz in pregradil strugo reke Visočnice. Jezero je silno naraslo in preplavilo vasi Zavoj ter Veliko in Malo Lukanje. Plaz je ustvaril naravni jez, ki je okrog 35 m visok, 50 m širok in 500 metrov dolg. Toda koliko časa bo zdržal? Kako dolgo bo teh milijon kubičnih metrov zemlje zadržalo več kot pet milijonov kubičnih metrov vode, ki neprestano narašča, so se strahoma spraševali ljudje iz vasi za jezom, ki so se morali na hitro izseliti.

Strokovnjaki so pregledali jez in ugotovili, da sta ilovica in kamen v jezu trdno stisnjena kakor beton in ne propuščata niti kapljice vode. Svetovali so prebivalcem: novo jezero bi bilo lahko koristno, namakalo bi polja, tu bi lahko stala nova elektrarna. Izkopali bomo odvodne kanale, da bo voda počasi odtekala. Helikopterji so morali pripeljati orodje, ker so bile vse ceste globoko poplavljenе. Tovarne v Nišu so v fantastični naglici izdelale cevi, ki so lahko požirale 6 kubičnih metrov vode v sekundi. S helikopterji so pripeljali tudi velike reflektorje, da z deli na jezu niso prenehali niti ponoči. Tudi človeško življenje je bilo žrtvovano. Pri težkem delu poti k nasipu je kamen ubil Davida Mantija, očeta šestih otrok.

Okrog tisoč tristo prebivalcev potopljenе vasi Zavoj, začasno stanuje v sosednjih vaseh. Pre-skrbeli so jim prehrano in obleko. Občinski odbor iz Pirota je zanje poskrbel, da si zgradijo nove domove in dobe zaposlitev.

Tudi v Sloveniji so narasle reke povzročile občutno škodo. Mnogo cest je bilo za dalj časa onesposobljenih za promet. Hudo sta bila prizadeta Štajerska in Pomurje. Na stotine hektarov rodovitne zemlje je bilo spremenjenih v jezera in močvirja. V Ljutomeru je voda zalila mnogo stanovanjskih hiš in industrijskih obratov. Pri Veržeju pa je velik kos ledu prerezal enega izmed nosilcev velikega lesenega mostu. Most so morali zapreti za ves promet. Popravila bodo trajala več mesecev. Z njimi bodo pa začeli šele, ko bo voda upadla.

Domačini vasi Zavoj v Srbiji žalostni gledajo svoje domove, ki jih vse bolj in bolj zagrinja voda

Ostra obsodba ustaških provokacij

Nekaj mesecev po ustaškem zločinu v Bad Godesbergu v Zahodni Nemčiji, kjer je izgubil življenje bivši partizanski borec in uslužbenec našega predstavništva Momčilo Popović, so ustaški emigranti zagrešili še nekaj nesramnih provokacij. Med drugim so v začetku februarja vrgli bombo na poslopje jugoslovanskega generalnega konzulata v Chicagu v ZDA, ki na srečo ni zahtevala človeških žrtev, pač pa je zanelila požar. Dan pred Novim letom 1963 pa so ustaški emigranti vrgli zažigalno bombo na hrvatsko katoliško cerkev v Torontu (Kanada), v katero so zahajali jugoslovanski izseljenci. To so potem skušali naprtiti »komunistom«. Nadalje je jugoslovansko predstavništvo v Bonnu prejelo ponovno nekaj ustaških grozilnih pisem in podobno.

Vse to kaže, da ustaške emigrantske organizacije kot ostanek poraženega fašizma v drugi svetovni vojni še naprej delujejo in uživajo celo gostoljubje v nekaterih državah. Iz Evrope, kjer imajo sedaj glavno zatočišče v Zahodni Nemčiji, so nekateri odšli s »trebuhom za kruhom« na daljno pot v Južno in Severno Ameriko in drugam, kjer so jih pač hoteli sprejeti. Politično ne pomenijo nič ter so brez vsake perspektive, odvisni na milost in nemilost od določenih skrajnje desničarskih krogov, ki jih uporabljajo po potrebi. To so skupinice obupancev, ki se gredo »organizacijo« ter »zasedajo« po zakotnih kavarnah in gostilnah.

Ljudstvo jih povsod prezira in zaničuje kot pomagače fašističnih barbarov, »frontne kamerade« nekdanje Hitlerjeve vojske. Ljudje niso pozabili, da so sokrivi taboriščnih strahot, mučenj in ubijanj ter sploh vsega zla, ki ga je povzročil fašizem med drugo svetovno vojno.

Ali so oblasti obveščene in bi lahko preprečile delovanje ustaških in drugih kvislinških skupin?

Nesramne provokacije, grožnje in napadi z bombami, vse to je logična posledica določene politike spodbujanja in toleriranja, saj so oblasti v nekaterih državah dolga leta dopuščale, da so se ustaši in drugi kvislinški emigranti lahko organizirali ter jih niso kaznovale za njihove izpade in provokacije. Jedro pa so vojni zločinci, ki bi jih morali v skladu z mednarodnimi obveznostmi in sporazumom kaznovati za zločine, storjene med vojno ali jih izročiti državam, od koder so pobegnili.

Kadar pa zagreše zločin ali provokacijo, se tista država uradno sicer opraviči in obljubi, da bodo krivce kaznovali, zločincem pa onemogočili delovanje. Dosedanja praksa pa je pokazala, da je ostalo bolj ali manj le pri obljubah. V Zahodni Nemčiji so bili še posebno »velikodušni« ter so jim celo omogočili, da so skušali opravičevati ustaške zločine po radiu in televiziji. Zahodnonemški časopis »Nationalzeitung« je objavil več intervjujev z ustaškim vojnim zločincem Ivanom Borasom, ki je grobo klevetal Jugoslavijo in našo osvobodilno borbo. Sicer pa so tudi v ZDA nekateri zakotni ustaški lističi odkrito hujskali na podobne zločine kakor je bil storjen v Bad Godesbergu.

Ustaško-teroristične provokacije in zločine v zadnjih mesecih je ostro obsodila vsa svetovna demokratična javnost in demokratični tisk v mnogih državah je označil dejavnost takih fašističnih skupinic kot napad na mir in dobre mednarodne odnose. Ustaške provokacije je obsodilo več ameriških časopisov. Med drugimi je znani ameriški komentator Drew Pearson v radijskem komentarju opisal, kaj so počenjali ustaši in četniki med drugo svetovno vojno v Jugoslaviji, hkrati pa je zahteval, da je treba krivce kaznovati.

Še posebno odločno je dvignil glas protesta jugoslovanski izseljenski tisk. Jugoslovanska predstavništva v Evropi in Ameriki pa dobivajo številna pisma, ki jih pošiljajo posamezniki, predstavniki organizacij jugoslovanskih izseljencev in tudi državljani tistih držav. V njih izražajo gnus spričo ustaških provokacij in zločinov ter zahtevajo, da morajo oblasti kaznovati krivce ter onemogočiti dejavnost fašističnih tolpa. Mnogo takih pisem je dobila tudi Izseljenska matica v Ljubljani.

Kaže, da so se razumnejši in realnejši pogledi na problem politične emigracije tudi v Bonnu morali začeti uveljavljati.

»Nočemo, da bi se pri nas zbirali taki ljudje, kot tisti iz Francije (mislim je na enega izmed šefov OAS, Argouda) in Jugoslavije, ki nam povzročajo same neprijetnosti. Prizadevali se bomo, da jih odstranimo, in tiste, ki bo možno, bomo vrnili tja, od koder so prišli.« je izjavil šef zahodnonemške vlade kancler Adenauer. Na vprašanje nekega novinarja v zvezi z ustaškim napadom na jugoslovansko predstavništvo v Bad Godesbergu, je Adenauer odgovoril: »Ta zločin smo že obsodili ter ga tudi ob tej priložnosti ponovno obsojam. Obsojam tudi ljudi, ki stojijo za izvrševalci teh zločinov. Tiste, ki so to organizirali, je treba razkrinkati in postaviti pred sodišče.«

Prepoved teroristične ustaške organizacije »Hrvatsko križarsko bratstvo« s sedežem v bližini Kölna je prvi konkretni ukrep v smislu kanclerjevih izjav. Sedaj bi pa pričakovali, da bodo temu koraku sledili še drugi in bodo postavili na dnevni red vprašanje še drugih emigrantskih organizacij, onemogočili njihovo delovanje, politične in druge krivce pa vrnili v države, od koder so pobegnili.

Prepoved teroristične ustaške organizacije »Hrvatsko križarsko bratstvo« s sedežem v bližini Kölna je prvi konkretni ukrep v smislu kanclerjevih izjav. Sedaj bi pa pričakovali, da bodo temu koraku sledili še drugi in bodo postavili na dnevni red vprašanje še drugih emigrantskih organizacij, onemogočili njihovo delovanje, politične in druge krivce pa vrnili v države, od koder so pobegnili.

Prepoved teroristične ustaške organizacije »Hrvatsko križarsko bratstvo« s sedežem v bližini Kölna je prvi konkretni ukrep v smislu kanclerjevih izjav. Sedaj bi pa pričakovali, da bodo temu koraku sledili še drugi in bodo postavili na dnevni red vprašanje še drugih emigrantskih organizacij, onemogočili njihovo delovanje, politične in druge krivce pa vrnili v države, od koder so pobegnili.

Koledarji izseljenskih matic
bogati zborniki naše dejavnosti
in napredka

I. S.

Kakor Slovenska izseljenska matica, tudi izseljenske matice Srbije, Hrvatske in Makedonije vsako leto izdajo za rojake iz svoje republike koledar. Uredništva vse leto zbirajo za koledar prispevke in slike, izbirajo in odbirajo izmed najlepšega in najboljšega tako, da so ti koledarji v resnici knjige, ki naj bodo vredno darilo domače dežele njenim otrokom, ki sicer daleč žive pa so z vsem srcem tesno povezani z njo.

Trije letošnji koledarji leže pred nami. Tri zajetne, prelepe, s slikami bogato opremljene knjige: Koledar Izseljenske matice Srbije, Koledar Izseljenske matice Hrvatske in Koledar Izseljenske matice Makedonije.

Ce bi hoteli podrobno govoriti o vsakem posameznem koledarju, o vsakem izmed teh treh zastavnih »pobratimov« Slovenskega izseljenskega koledarja, bi morali napisati na desetine strani obsegajoče poročilo, pa še ne bi vsega povedali. Zato si oglejmo vsakega le prav na kratko:

Koledar Izseljenske matice Srbije in Črne gore je uredil uredniški odbor: J. Vučevac, M. Vujović, J. Djajić, V. Kuprešanin, S. Serdar, D. Skenžić in M. Djuković z glavnim urednikom Jovanom Djajićem. Na naslovni strani ima tribarvno podobo spomenika neznanemu junaku na Avali pri Beogradu, nesmrtno umetnine velikega jugoslovanskega umetnika — lani umrlega Ivana Meštrovića. Poleg koledarskega dela se na 268 straneh vrste slike, članki, reportaže in pesmi, bogat, pester šopek naše današnje stvarnosti, napredka in razvoja, povezan s ponosnimi spomini zgodovinske preteklosti.

Hrvatski izseljenski koledar so uredili D. Gizdić, D. Čović, P. Erdeljac, I. Krolo, S. Lojen, T. Nikšić in B. Prpić z glavnim in odgovornim urednikom Danilom Čovićem. Bogata vsebina ima tudi nekaj prevodov v angleščini in španščini. Na naslovni strani je reprodukcija barvne podobe hrvaškega slikarja Jerolima Miše. Tudi koledarski del je opremljen s črno-belimi reprodukcijami umetniških slik domačih slikarjev. Koledar s podobami in besedilom zgovorno pripoveduje, kako je danes doma, kako rastejo in se razvijajo posamezni kraji in z njimi ljudje — vmes pa se prepletajo zgodbe izseljencev — pretresljivi spomini, pa še marsikaj.

Zgodovinska preteklost — umetnine in dogodki, ki so izklesali Makedoniji njeno današnjo podobo, govore iz zunanje opreme in koledarskega dela letošnjega Makedonskega izseljenskega koledarja, ki so ga uredili Gorgi Abaciev, Ivan Točko in Vasko Hristovski z glavnim urednikom Ivanom Točkom. Tudi v tem kakor v drugih dveh je veliko lepih fotografij, člankov, pesmi in drugega gradiva — aktualnih člankov, reportaž, zgodovinskih prikazov, pesmi (nekaj je prevedenih v angleščino) zabavnega čtiva, pesmi z notami itd.

Vsi trije koledarji izseljenskih matic so bogati zborniki naše dejavnosti in napredka, lepo in dragoceno darilo domovine njenim sinovom in hčeram širom po svetu, ki ji vedno znova dokazujejo svojo zvestobo in ponos, da so njeni.

Marij Pregelj: Hektorjevo slovo

Marij Pregelj, slikar, grafik, ilustrator in načrtovalec mozaikov, se je rodil 8. avgusta 1915 v Kranju kot sin pisatelja dr. Ivana Preglja. Leta 1936 je diplomiral na zagrebški akademiji, učil nato na eni izmed ljubljanskih gimnazij in bil med drugo svetovno vojno v italijanskem in nemškem vojnem ujetništvu, od leta 1948 dalje pa je docent na Akademiji upodabljujočih umetnosti v Ljubljani. Prvič je razstavil leta 1957 s Klubom neodvisnih slovenskih likovnih umetnikov, njegovo prvo samostojno razstavo, ki je pobudila te vrstice, pa so odprli 28. februarja 1963.

Naši umetniki

Marij
Pregelj

PISE LUC MENASE

Marij Pregelj: »Perice« (Kliše je last uredništva Likovne revije)

Njegovi umetnosti delamo največjo krivico takrat, kadar jo poskušamo kratko in preprosto opredeliti — preveč zamotana je, preveč mikavnih in grozljivih protislovij se skriva v njej. Kjerkoli se ji približamo, povsod se nam bodo pokazala. Pregljeva paleta je pisana in že samó v teh poslednjih letih, ko smo pozorneje spremljali njegov razvoj, se je nekajkrat bistveno spremenila, kljub temu pa imamo vselej, kadar govorimo o njem, pred očmi oblike, igro svetlobe in sence, tone in znake, ne pa barv. Prav tako je na videz presenetljivo, v resnici pa nikakor ne naključno dejstvo, da ga je slovenska in jugoslovanska javnost pričela ceniti ravno po delu na dveh dokaj skrajnih in različnih področjih: v skromnem merilu knjižnih ilustracij in v velikih stenskih mozaikih. Kakor da je bil tod, kjer sta ga vezala predloga ali téma in naročilo, najmanj oviran in najbolj svoboden; kakor da imamo opraviti z umetnikom, ki ga je vedno znova strah samotnih ateljejskih razgovorov, ki se boji neomejenih možnosti in se zato hoté zateka tja, kjer se je treba podrediti nujni; kakor da je ob spremljanju literarnih del, kjer se je moral odreči barvam, in ob krašenju sten, kjer se je nujno odrekel upodabljanju prostora in po drugi strani tudi sám dokončni izvedbi — kakor da je šele tod in takrat svobodneje zadihal! Takó smo — v prvem presenečenju — v Preglju ilustratorju, ki je oživil Ilijado in Odisejo, odkrili tudi skritega kiparja in prav v teh majhnih merah zaslutili tistega razdeljevalca velikih po-

vršin, ki se je pozneje pokazal v mozaikih. In presenečenj ni in ni bilo konec. Tam, kjer je bil najbolj »starinski«, po obliki in upodobljeni snovi, je bil videti najbolj sodoben in izviren; tam, kjer je upodabljal zanos, je bilo čutiti komaj pritajen strah; kjer si je obliko izposodil pri drugem umetniku, je ustvaril lasten znak, po katerem ga spoznavamo; kjer je zasmehoval, je bil patetičen; kjer je razčlenjeval obliko in najbolj neposredno sledil čutnim vtisom, je razkrival svoj kritični, nevni razum; kjer je uporabljal lepoto, je bil sramežljiv in neroden in ves v zavesti svoje grešnosti; kjer je bil čist in iskren, je bil čuten; da — naposled — kjer je v podobah težkih, neokretnih, razmesarjenih živali slikal človeško tragédijo, se je véasih zazdelo, kot da celó sladostrastno uživa ob tuji in lastni nesreči. A z njim smo se varali tudi sami. Govorili smo o razumskem slikarju, čeprav je bil najmočnejši, kadar je delal po nagonu; imeli smo ga za surovega, ko je bil nežen; in ko je samó poskušal, smo menili, da se izpoveduje. Ali ni Pregelj, baročno nezmerni umetnik, ki se kroti z bizantinsko strogostjo in zgleduje po vélikih kiparjih 20. stoletja (od Moora tja do Zadkina), kipar in arhitekt, ki po naključju svoje kipe in stavbe preslikava z umazanimi barvami, ali ni v grotesknega cinika preoblečen vernik in hkrati materialist, ki ga obhajajo strahovi, umetnik z meseno dušo, tisoč dvomi in preplašenim srcem? Če bi vse to govorili o človeku, bi ga morda žalili; ko tako razpravljamo o umetnosti, priznavamo njen razpon.

Grand prix jugoslovanskemu kratkemu filmu

Na nedavnem mednarodnem festivalu kratkega filma v Oberhausnu v Nemčiji je bila podeljena prva nagrada — grand prix filmskega festivala v Oberhausnu — jugoslovanskemu filmu »Igra« v režiji filmskega režiserja Dušana Vukotića, ki je lani prejel Oscarja za svoj risani film »Surogat«. Poleg najvišje nagrade festivala je prejel naš kratki film »Igra« tudi nagrado Mednarodne zveze šol za izobraževanje odraslih, in sicer zato, ker film posebno pričljivo prikazuje naš čas.

Zahodnonemški tisk ocenjuje Vukotićev film »Igra« kot izbrano mojstrovino. Akademski filmski klub v Haagu na Nizozemskem bo ob svoji 50-letnici, ki jo letos praznuje, priredil retrospektivno predvajanje Vukotićevih filmov. Tako bodo v dnevih od 5. do 9. aprila v devetih nizozemskih mestih predvajali Vukotićeve filme. Filmske predstave bo prenašala tudi nizozemska televizija. Posebna spominska brošura, v kateri bo opisana zgodovina tega filmskega kluba, pa bo opremljena s slikami Vukotićevih filmov.

GRAND PRIX FOR YUGOSLAV SHORT MOVIE

The first prize — grand prix of the short movie festival in Oberhausen, Germany, was given to the Yugoslav movie *Play* directed by Dušan Vukotić, winner of last year's Oscar for his animated cartoon *Surrogate*. In addition to the first prize *Play* was also awarded the prize given by the International School Association for education of adults because of its persuasive presentation of our time.

At the Oberhausen Festivals Yugoslav movies have enjoyed much recognition before, but this year's success has surpassed all the expectations. Another Yugoslav short movie *Justice* directed by the well-known director Babaja, has been awarded a prize this year. Both movies *Play* and *Justice* were produced by the film company Zagreb-Film. Diplomas have been given to *Thirsty Wells*, directed by Branislav Baslać (Lovčen Film) and *Wolf*, directed by Glušević (Zora Film). Other Yugoslav movies shown at the Festival have been warmly accepted by critics.

West German press rates Vukotić's *Play* for a masterpiece. The Academic Film Club in the Hague, the Netherlands, will organize a retrospective show of Vukotić's movies on the occasion of the 50th anniversary of the club. Movies will be shown in 9 Dutch cities from April 5 to April 9, and also on television. A special memorial booklet, dealing with the history of the club, will contain pictures of his movies.

1

2

naši

mladi

filmski

igralci

3

4

5

1. Mlada igralca Marija Ribič iz Maribora in Primož Rode iz Ljubljane v studiu pred snemanjem filma *Nočni izlet*

2. Anka Cigoj iz Kranja, gledališka igralka, se je uspešno uveljavila v slovenskem filmu *Družinski dnevnik*, za katerega je napisal scenarij pisatelj Ferdo Godina

5. Manja Golec je Mariborčanka. Uspešno je nastopila v več domačih filmih. Zdaj pa jo vabijo v Italijo

4. Tudi Beba Lončar iz Zagreba se je v jugoslovanskem filmu prav lepo uveljavila

5. Špela Rozin iz Ljubljane je že znana filmska igralka. Doma je igrala v več kratkometražnih in celovečernih filmih. Snemala je na Poljskem, zdaj pa snema v Italiji

6. Slovenski filmski igralec Bert Soflar je znan že v tujini. Na sliki: z mladim filmskim naraščajem, ki je nastopil v filmu *Tistega lepega dne*

7. Lev Kreft iz Ljubljane, eden najmlajših filmskih igralcev v *Družinskem dnevniku*

6

7

Nekaj novih knjig za mladino in o njej

FRANCE VURNIK

Poleg Cankarjeve založbe in Državne založbe Slovenije je v Ljubljani največja in najpomembnejša založba Mladinska knjiga. Že njen naslov pove, kakšne knjige ta založba izdaja in komu so namenjene: otrokom predšolske in šolske dobe ter mladini in odraslim.

Da bi bila izbira knjig glede na starostno stopnjo otrok in mladine čim manj zapletena in čim bolj preprosta, izdaja Mladinska knjiga večino svojih publikacij v zbirkah. Spomnimo se le nekaj naslovov teh mladinskih knjižnih zbirk: za otroke, ki že poznajo velike črke, so že primerne knjižice iz knjižnice *Čebelica*. Te drobne knjižice so vedno ilustrirane, tako da slike nazorno dopolnjujejo besedilo. Nekoliko zrelejšega bralca zanimajo knjige iz *Cicibanove knjižnice*. Zahtevnejši izbor knjig se stopnjuje v zbirkah *Sinji galeb*, *Školjka*, *Kondor*, *Lepstikov hram*, *Komet* in *Kozmos*. Izmed omenjenih knjižnih zbirk je najbolj zanimiva knjižnica *Kondor*. V to zbirko so uvrščena izbrana dela domačih in tujih pesnikov in pisateljev, najlepša umetniška dela z vseh koncev sveta, namenjena predvsem srednješolski mladini kot berilo pri seznanjanju s književnostmi jugoslovanskih narodov in vseh narodov na svetu. Knjige so opremljene z ustreznimi likovnimi reprodukcijami in razpravami o posameznih izbranih delih. Izšlo je že več kot petdeset knjig, od Shakespearovega Hamleta, mimo Matere Maksima Gorkega, Prešernovih Poezij do Vergilove Eneide in novel Antona Ingoliča.

Toda o tem samo mimogrede, za začetek našega polistavanja po najnovejših slovenskih otroških in mladinskih knjigah. V januarju in februarju letos jih je izšlo kar lepo število. Nekatere med njimi imajo še letnico 1962, so se pač zamudile na poti od tiskarskih stavcev do knjižnih polic v knjižarnah.

Iz knjižnice *Čebelica* si oglejmo tri najnovejše knjižice:

Ugledni slovenski pisatelj France Bevk je za to zbirko napisal partizansko povestico *Pikapolonica*. To je zgodbica o nesrečni deklici, ki ji je vojna ugrabila očeta in mater. Zgodba je napisana zelo toplo in s poudarkom na otrokovem zdravem občutku, s katerim razločuje dobro od zlega, človeško toplino od nasilja. Zelo lepo dopolnjujejo besedilo črno-rdeče ilustracije Rože Piščanec.

Vedra, zabavna zgodba pa je *Tonček-balonček* pisatelja Antona Ingoliča, znanega predvsem po romanu *Lukarji* in pa *Kje ste, Lamutovi*, v katerem je opisal slovenske izseljence v Franciji. To šaljivo povest o požrešnem Tončku je Ingolič napisal že pred vojno za takratno otroško revijo *Naš rod*. Tončkova mama ima zares veliko skrbi s svojim sinom, ko toliko poje. Pa še pravi, da je

zmeraj lačen. Nekoč pa se tako naje, da se mu od same sitosti prikradejo prividi, v katerih se mu razkrije, koliko in kaj vse je že v življenju pojedel. Tonček je ves prestrašen, toda mama ga pouči: »Pri vsaki stvari je potrebna zmernost, pri jedi pa najbolj.« V nekoliko hudomušni, domiselni zgodbi je Ingolič izpovedal poučno, vzgojno načelo. Razgibane ilustracije so delo akademskega slikarja Franceta Miheliča iz njegovega začetnega slikarskega obdobja.

V naslednjem zvezku *Čebelice* pa je objavljena srbska narodna pravljica *Šla kokoš je na semenj*, tudi ilustracije so delo srbskega slikarja Vladimira Trbojeviča. Pravljica ima simboličen pomen: zaradi malenkosti ne povzročaj viharja. Kot vsa ljudska epika je tudi pravljica *Šla kokoš je na semenj* zelo duhovita in zgoščena. V tekoči ritmizirani prozi jo je prevedel Severin Šali.

Iz *Cicibanove knjižnice* si velja ogledati predvsem dve knjigi, *Moj dežnik je lahko balon* pisateljice Ele Peroci in *Zgodbe iz mesta Rič Rač* Lojzeta Kovačiča. Založba se je zavedala oblikovne in miselne vrednosti moderne pravljice *Moj dežnik je lahko balon*, zato je to črtico iz otroškega predstavnega sveta izdala v več tujih jezikih — ruščini, nemščini in angleščini z ilustracijami Marlenke Stupice. O tej knjigi smo poročali že lansko leto.

Nekoliko drugačna je knjiga Lojzeta Kovačiča *Zgodbe iz mesta Rič Rač*. Knjiga prinaša štirinajst zgodb iz fantazijskega doživljanja mladega fantka. Pisatelj je v zaokroženih, leposlovnih oblikah zajejal nenavadne zamisli in občutja z obveznim pretiravanjem v strahu, moči, v pojavih v okolju. Vsaka izmed štirinajst zgodb odkrije mlademu bralcu neko zanj pomembno življenjsko spoznanje. Kovačič je napisal svoje otroške zgodbe zelo premišljeno, zgoščeno in s prenekaterim ironičnim hudomušnim stavkom. Njegovo knjigo je z risbami preko cele strani in v nazornem, nekoliko shematiziranem slogu ilustriral Milan Bizovičar.

V *Cicibanovi knjižnici* je izšla tudi lani knjižica *Ciciban bere*. V tej knjižici so zbrana najboljša besedila iz mladinskih listov v minulem letu z ilustracijami Maričke Koren. S po enim ali več prispevki so v tem izboru, ki ga je pripravila Neža Maurer, zastopani vsi uglednejši slovenski pesniki in pisatelji, ki pišejo za otroke, in séveda tudi pisatelji z vseh koncev sveta.

Iz knjižnice *Sinjega galeba* bi polistali po dveh knjigah. Knjige v tej zbirki se že približujejo številu 90. To so knjige za mladino tiste starosti, ki jo zanimajo napete, zanimive, poučne, pustolovske zgodbe. Takemu okusu in takim željam bosta

Pota mladih

gotovo ustregli knjigi *Kazan, volčji pes* ameriškega pisatelja Jamesa Olivera Curwooda, in mladinska povest *Uhač in njegova družčina* Branke Jurca.

Kazan, volčji pes je napeta zgodba o življenju lepega volčjaka Kazana, ki se zateče med volkove, med katerimi si izbojuje svoje mesto in družico. Osrednja misel povesti je vzgojna, budi zanimanje in ljubezen do narave, do njenih zakonitosti in slikovitih posebnosti. Knjigo je prevedel Marijan Tavčar, nekaj ilustracij pa je prispeval Milan Bizovičar.

Povest *Uhač in njegova družčina* je namenjena mladostnikom, ki so jim nad vse pri srcu razburljive, napete zgodbe. Uhač je učenec šestega razreda, poskuša se celo v pisanju, saj sodeluje pri dijaškem listu in tudi povest o svojih vragolijah pripoveduje sam. Pisateljica Branka Jurca si je prizadevala, da bi čim natančneje ujela miselnost otrok pri dvanajstih letih in v želji za čim globlje razumevanje zašla v skrajnost, v kateri upošteva vse vragolije šolarjev šestega razreda. Skozi duševnost šolarjev upodobi starše, profesorje in druge ljudi, s katerimi prihajajo mladostniki v stik. Iz knjige vejo sproščenost in hudomušnost, mladostna vedrina in razposajenost.

Midva. Ilustracija Jožeta Ciuhe iz knjige Elza Budau: *Diagram neke ljubezni*

Doslej smo govorili le o knjigah za otroke, ali za mladino. V nadaljevanju pa bomo razmišljali o knjigah, ki so jih mladi ljudje napisali o sebi, o svojem življenju in doživljanju. Za dela naših najmlajših pisateljev, ki si utirajo pot v svet književnosti, je založba Mladinska knjiga uvedla posebno zbirko *Pota mladih*. Prve tri knjige v tej zbirki so že izšle, dve pa sta že napovedani za letošnjo jesen.

Študentka arhitekture, dekle v dvaindvajsetem letu starosti, Elza Budau je napisala kratek roman *Diagram neke ljubezni*. V njem je psihološko tenkočutno opisala doživljanje in razpoloženja v najbolj kritični dobi dekleta Nadje, ko je zaradi telesnega in duševnega dozorevanja raztrgala otroške vezi v sebi in se sprostila v ljubezni. Meščansko, ljubljansko dekle, vajeno ustaljenega in urejenega življenja, se na nekem plesu seznanila s temperamentnim dalmatinskim študentom. Njuno površno poznanstvo se kaj hitro pogloblja v najintimnejših romantičnih zblíževanjih. Vendar se zaradi zunanjih okoliščin razideta, še preden se povsem najdeta. Ne glede na dekletova nadaljnja ljubezenska srečanja pa ostane v njeni zavesti spomin na prvega resničnega fanta močna in za vedno ohranjena sled. Ljubezenska izpoved v književnosti ni od včeraj, torej tudi ljubezenski diagram Elze Budau ni v tem pogledu nič novega. Edina stvar, ki preseneča, je resnično odkrita izpoved o resničnih in hlinjenih vzgibih, o laži do staršev, o vsem čustveno seksualnem razpoloženju. Nekaj kritičnih osti leti na ustaljeno meščansko moralo, s katero se Nadja srečuje v svoji družini, toda ta protest je meglen, saj dekle ostane vkovana v njej. Elza Budau izpričuje v knjigi *Diagram neke ljubezni* izrazit talent izpovedati čustveno razpoloženska stanja, predvsem svoja, medtem ko človeka, s katerim doživlja ljubezen, oblikuje ne navadno megleno, tako njegovo zunanjo kot notranjo podobo.

Nekoliko širše je zajela problematiko svoje generacije Marlena Humek Pehani v knjigi *Deklice na potepu*. Marlena Humek Pehani je istih let kot Elza Budau, doma je iz Maribora, študira pa tudi arhitekturo na ljubljanski univerzi. To dekle je bolj razumsko analiziralo naslednja vprašanja iz življenja mladega dekleta: odnos do staršev in preko njih do starih, utrjenih pojmovanj, to se pravi do konvencionalne morale in pa čustveno romantične odnose med mladimi ljudmi. Dekleta v njenih novelah, ki same pripovedujejo zgodbe, niso obremenjena z nobenimi vezmi, kakor jih opažajo pri svojih starših, ki se ne razu-

mejo, ki se ločujejo (ta motiv se pogosto ponovi), temveč se preprosto in brez bojazni prepuščajo uživanju in doživljanju, kakor jim dopušča razpoloženje. Globlje psihične pretrese jim povzročajo posledice: osemnajstletno dekle, ki hoče biti na vsak način odraslo, doživi hud notranji pretres v materinski prizadetosti, po splavu. Tudi v novelah v knjigi *Deklice na potepu* ni globlje psihologije ali nazorsko sociološke analize generacije, ki se leposlovno oblikuje. Tudi v tej knjigi je edina pozitivna lastnost neusmiljeno odkrita izpoved dekletovega najintimnejšega doživljanja. Po teh knjigah bi človek sodil, da so avtorji resnično sproščeni ljudje; ne veže jih religija, neznane so jim kakršnekoli družbene vezi in obveznosti. Brezobzirni in iskreni so. Nekoč, pred dobrimi šestdesetimi leti, je mlada pisateljica Zofka Kvedrova napisala *Misterij žene*. To je bil razburljiv socialni protest osveščene, mlade intelektualke. Zanimivo bi bilo razmisliti pot v razvoju družbenega položaja žene in njene zavesti v tem dobrem polstoletnem obdobju, ki loči nastanka *Misterija žene* in *Deklic na potepu*.

Zelo disciplinirano pa je napisal svojo prvo spominsko leposlovno novelo Peter Kavalar in ji dal naslov *Grajski biki*. Avtor sam je preživel mladost v vzgajališčih, ki so v Sloveniji v več primerih po gradovih. Gojencem teh vzgajališč pravijo v nekaterih krajih, vsaj tam, kjer je Kavalar živel — grajski biki. To oznako je mladi, štiriindvajsetletni študent sociologije porabil za naslov svojega leposlovnega prvenca. Peter Kavalar izpričuje v *Grajskih bikih* neko obetajočo lastnost. To je disciplinirana, zgoščena pripoved, kljub mladosti trezna in premišljena. Pisatelj ima tudi posluh za okolje, za usodo svojih sošolcev. Vzroke za osamelost in iztirjenost posameznikov najde v vojni in to prepričljivo, resnično. S tem, da navede vzgojne postopke v vzgajališču, opozori na nepravilnosti v odnosih do mladih ljudi, ki jih v dobi dozorevanja že samo po sebi spremlja občutje, da jih nihče ne razume, da jih tudi nihče ne mara razumeti.

V sklopu vsega tega razkrije Kavalar fantovski mladostniški svet, prva erotična zblizanja in sploh vzdušje in fantovsko miselnost. Po vsem tem lahko ugotovimo, da je Kavalarjev tekst med mladimi najširši, da ni uklenjen zgolj v svet osebnih občutij, naslad in uživanja, temveč spretno prepleta svoj notranji svet z okoljem, v katerem je moral preživeti mladost.

Kljub nekaterim kritičnim pomislekom ob nastopu najmlajšega rodu pripovednikov pa se moramo zavedati bistvene lastnosti tega pojava. Ta je namreč zelo simpatična. Kaže se v skrbi, da se tem ljudem dajo vse možnosti za njihovo uveljavitev, za to, da lahko izpovedo, kar občutijo, kar doživljajo in kar mislijo. Zdaj, ko so to deloma že storili, pa imamo možnost razmišljati o njihovem svetu in izreči kritične pomisleke ob njem.

V počastitev spomina Louisa Adamiča

Poseben odbor, ustanovljen lani v Ljubljani na pobudo Društva slovenskih književnikov z namenom, da dobi ameriški pisatelj slovenskega porekla Louis Adamič v Ameriki primeren spomenik, je nedavno imel sejo. Med udeleženci je bil tudi član Adamičeve spominske ustanove iz Clevelanda, ugledni ameriški rojak, publicist Vatro Gril, ki je s soprogo že nekaj časa na obisku v starem kraju in se mudi v Ljubljani. Društvo slovenskih književnikov je na seji poleg drugih uglednih predstavnikov zastopala njegova sedanja predsednica pisateljica Mira Miheličeva, Slovensko izseljensko matico pa podpredsednica in glavna urednica publikacij Zima Vrščajeva.

Na seji so navzoči dali več koristnih pobud, ki bodo usmerile nadaljnje delo odbora. Med temi so najbolj pomembne naslednje: Sedanjo nagrobno ploščo na Adamičevem grobu v Blomsburyju, ki govori le o Louisu Adamiču kot podoficirju ameriške armade, naj bi zamenjali z novo, na kateri bi bil napis, da je bil pokojni tudi ugleden pisatelj slovenskega porekla.

Glede postavitve Adamičevega doprsnega kipa, oziroma bronaste plakete so sklenili, da jo bodo izdelali v Sloveniji. Izdelal jo bo znani slovenski kipar Zdenko Kalin. Nato jo bodo poslali v ZDA. Kje bo kip stal, bodo naši rojaki odločili sami. Prisotni so bili mnenja, da bi bilo najprimernejše mesto za Adamičev kip oziroma bronasto plaketo v jugoslovanskem oddelku kulturnega doma univerze v Pittsburghu, kjer že visita sliki znamenitih Slovencev Jurija Vege in Franceta Prešerna. Še bolj pa bi sodil v vseameriški imigracijski muzej, ki ga bodo postavili v spomin na vse naseljence v newyorški luki.

Na seji so tudi sklenili, da bo odbor s pomočjo Društva slovenskih književnikov v Adamičevem domu na Blatu pri Grosupljem skušal urediti Adamičevo spominsko sobo. Tu bodo zbrana Adamičeva dela, kritike njegovih del, korespondenca itd. To bodo zbrali iz gradiva, ki ga že nekaj let hrani univerzitetna knjižnica v Ljubljani, pa še ni bilo podrobno pregledano. Prav tako bo odbor še nadalje zbiral za to spominsko sobo tudi doslej še neznano spominsko gradivo — kakor na primer Adamičevo korespondenco z znanci in prijatelji, njegove lastnoročne beležke, opombe itd. Zato odbor prosi vse, ki hranijo kaj takšnih spominov, da jih dajo v ta namen na razpolago. Pošljejo jih lahko kar Društvu slovenskih književnikov v Ljubljani, Tomšičeva 12.

Ali imate tudi vi amatersko gledališče?

MARIJAN KRAMBERGER

CIRIL BERGLES

JELENČEK GRE

V zimskih mesecih večkrat dobim vabilo od naših amaterskih igralskih skupin, naj si ogledam njihove predstave. Vabi me društvo v Loškem potoku pri Ribnici ali igralci iz Lipoglava na Dolenskem ali pa amatersko gledališče iz Trbovelj in z Jesenic. Rad gledam te predstave, toliko lepega je v njih, nekaj pristnega in nepopačenega, živ utrip gledališča. Pa človek mimogrede pomisli na tole: Kako da je kljub naglemu razvoju in vplivu kulture, ki jo prinašajo radio, film in televizija, igranje amaterskih igralcev čedalje bolj priljubljeno. Pred leti so namreč pri nas pisali, da bo amatersko gledališče začelo odmirati in da ga bo sta nadomestila film in televizija, da čez nekaj let nihče ne bo hotel več gledati amaterskih predstav.

Spominjam se predstave v Loškem potoku. Igrali so Celjske grofe. Kraj je oddaljen od Ljubljane in drugih kulturnih centrov in zanje je predstava amaterskega gledališča edini kulturni dogodek v letu. Res je, da imajo že v vsaki hiši radio, toda s tem niso zadovoljni. Hočejo živega stika z gledališčem, oder z živimi igralci. Dvorano so napolnili do zadnjega kotička. To je bilo pravo gledališko slavje. Tu gledališko igranje pomeni zelo veliko, ljudi vzgaja, zabava in je zanje en sam velik praznik.

Trbovlje ima na razpolago vse, kar je prinesel moderni čas. Tam imajo film in televizorje in vsak teden gostovanja poklicnih gledališč iz Ljubljane in Celja. Kulture jim ne manjka. Imajo moderen kulturni dom, s čudovitim odrom in dvorano, ki sprejme nekaj sto gledalcev. Pa imajo tudi v Trbovljah igralsko skupino, še celo dve. Nekaj predstav naštudirajo vsako sezono. To so skrbno naštudirane predstave, skoraj tako pripravljene kot predstave v poklicnem gledališču. In vedno imajo polno dvorano. Lani so gostovali v Nemčiji in doživeli so velik uspeh. Tukaj prav gotovo ni predstava amaterskega gledališča edini kulturni dogodek v letu. Pomeni mnogo več. Je že majhno umetniško doživetje in dopolnilo tistega, česar ne more dati ne film in ne radio, niti poklicno gledališče. Ljudem daje priliko, da z odra spregovorijo o vseh mogočih problemih današnjega časa.

In ker so Slovenci razkropljeni povsod po svetu, je tudi slovensko amatersko gledališče razširilo svoj krog domala na vse kontinente. Koliko vas dela v teh igralskih skupinah, večer za večerom pripravljate predstave za svoje rojake. Za vas pomeni slovensko gledališče košček domovine, dih domače zemlje, priliko, ob kateri se zberete in pogovorite v domačem jeziku o vsem, kar vam leži na srcu. Koliko je teh predstav, kdo jih bo zabeležil in preštel!

*Gre po cesti moj jelenček,
gre po cesti, gre skozi Maribor.
Gre, in koklje kokotajo:
>Ježešna pa aluminijaste pete!
Saj je krog pašu nič ni! In prsi,
kako jih nosi, greh, to je greh!<*

*Gre po cesti, gre skozi Maribor.
Gre, in lev na Oglu oslov
(trikrat prosil, trikrat šel s košaro,
napil se trikrat) ta zagriže v rep,
zarjove: >Gorje mi! Prekleta baba!<*

*Gre po cesti moj jelenček,
gre po cesti, gre skozi Maribor.
Gre, koklje ozelenijo,
gre, in lev ozeleni;
gre po cesti, name misli
s svetlimi očmi.*

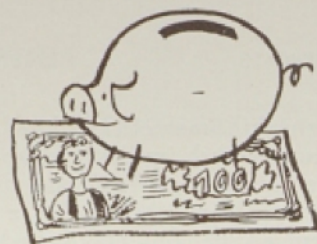
Pesem je povzeta iz pesniške zbirke Pesmi 1961, ki jo je izdala mariborska založba Obzorja. To je prva pesniška zbirka mladega slovenskega književnika, s katerim bomo bralce podrobneje seznanili v prihodnji številki revije. Marjan Kramberger je za svojo pesniško zbirko Pesmi 1961 letos prejel Prežihovo literarno nagrado.

UČBENIK HRANIM ZA MOJO MALO AN

Ne vem, kako bi se vam opravičila zaradi zaostanka za naročnino RODNE GRUDE. Pošiljam vam 15 NF, kar je več, naj bo za tiskovni sklad. Vaša revija mi je zelo všeč, saj sami veste, da lastovke ne pozabijo na svoje gnezdo. Tako je tudi z nami izseljenci. Veste, pet let sem že poročena, mož je Francoz in v novembru sva dobila svojo prvo punčko. Spričo tega veselja sem na vse drugo pozabila. Zdaj vam pa le moram sporočiti, da RODNO GRUDO zelo rada berem, shranim vsako številko, posebno pa priloženi UČBENIK slovenskega jezika in vse hranim za mojo malo An, kajti ko bo znala govoriti, jo bom učila slovenskega jezika. Ko pa bo stara dve leti, pridemo na obisk v domovino. Takrat obiščem tudi vas.

Lepo vas vse pozdravlja vaša Irene Thery iz a Mory, par Vaulx-Vraucourt, Pas de Calais v Franciji.

Lončeni prašiček

ZARKO PETAN

Z zgodbo »Lončeni prašiček«, ob kateri se boste nedvomno od srca nasmejali, vam predstavljamo mladega slovenskega humorista Zarka Petana, ki se poleg tega, da spretno suče pero, zelo uspešno uveljavlja tudi kot gledališki režiser. Zgodbico smo povzeli iz zbirke »Humoreske z napako«, ki jo je lani izdalo časopisno podjetje »Pavliha« v Ljubljani.

Lončena prašička, oziroma hranilnika, ki sta imela obliko prašička, sta igrala v življenju zakoncev Kurnik velevažno vlogo: bila sta sodobni nadomestek za hišnega spovednika ali neke vrste blagoslov, zvezan s popolnim odpustkom.

Gospod Kurnik je kupil že prvi teden po poroki dva lončena prašička. Enega za svojo ženo, drugega zase.

»Draga Nežika,« ji je dejal, »moje darilo je skromno, toda simboličnega pomena.«

»Vem, dragi Filomen,« je Nežika sladko odgovorila. »Skrbno bova varčevala in vsak dinar spravila v prašička.«

»Ne, draga Nežika! Prašička bosta najina spremljevalca in spovednika v zakonu. Vse jima bova zaupala, dasi to ne bo vedno prijetno. Za vsak prestopok, nezvestobo ali laž, za vsako dvoumno besedo, grdobijo ali hinavstvo bova vložila kovanec za petdeset dinarjev v hranilnik. Seveda vsak svojega. Sleherno soboto bova tehtala prašička in ugibala, koliko denarja se je že nabralo. Vendar si nikoli ne bova ničesar očitala. Velja?«

»Velja,« je ubogljivo prikimala Nežika in se tesno privila k svojemu Filomenu.

Odsihmal se je vsako soboto ponavljal nenavaden obred. Zakonca Kurnik sta po večerji neusmiljeno stresala vsak svojega prašička. V Filomenovem je vedno veselo žvenketalo. V petih letih se je v hranilniku nabrala že kar čedna vsotica. Nežikin pa je bil vedno tiho. Sicer se je ona ob

takih priložnostih jezno šobila, vendar jo je Filomen s skesanim pogledom kmalu potolažil. Spomnil jo je:

»Nikoli si ne bova ničesar očitala, kajne?«

Pri sebi pa si je mislil: dobro sem jo pogruntal s tem prašičkom. Za svoje skoke čez ojnice dobim odvezo brez družinskih preprirov, vrh tega pa imam še dokaz, da mi je Nežika zvesta. — Ta harmonična sreča je trajala polnih pet let.

Nekega dne je Filomen službeno odpotoval na Štajersko. »Do sobote me ne bo domov,« je še sporočil Nežiki, ko je zjutraj v naglici izpil vrelo kavo ter izginil skozi vrata. Zaradi okvare na avtomobilu pa se je vrnil še isti večer in pokazalo se je, da je harmonična sreča zakoncev Kurnik zgrajena na precej trhljih temeljih. Nežike namreč ni bilo doma in presenečeni Filomen si je zaman prizadeval najti primerno opravičilo za svojo zakonsko družico. Nekaj časa je domneval, da je Nežika bržčas na obisku pri stari teti, vendar je ob dveh zjutraj to misel opustil. V stanovanju ni več vzdržal, šel je na cesto, kjer se je skrtil za sosednji vogal in skrbno prežal. Približno ob treh je videl svojo ljubko ženico, kako je priskakljala, opirajoč se na postavnega fanta v vetrnem jopiču. Pred vhomom sta se še nekajkrat vroče poljubila in se vzdihaje ločila.

Filomen ni šel domov. Kolovratil je po praznih cestah do jutra, nato pa je šel naravnost v službo. Opoldne ni o nočni dogodivščini črnil niti besedice. Molčal je vse do večera. Po večerji sta zakonca Kurnik, kakor je bila že navada, vzela s kuhinjske police vsak svoj hranilnik in začela običajno ceremonijo. Najprej je Filomen stresel svojega prašička: veselo je zacingljalo. Potem pa je še Nežika svojega: nič. Njen prašiček je molčal.

»Stresi še enkrat!« je Filomenu nehote ušlo.

Ubogala je in stresla z vso močjo: zopet nič.

»Tako! Zdaj mi je vse jasno!« je vzrojil Filomen.

»Nikoli si ne bova ničesar očitala, kajne?« se je glasil odrezan odgovor.

»Kaj? Še ugovarjala boš? Ti že pokažem, ničvrednica!«

Iztrgal ji je iz rok hranilnik in ga z vso silo treščil ob tla. Lončeni prašiček se je razbil, iz počenega trebuščka pa so se usuli papirnati stodinarski bankovci.

Tejko zida hišo

Iz knjige Lojzeta Kovačiča: RUC RAC

Nekega dne je Tejko pohajkoval po mestu.

Prišel je do velikega prostora, na katerem so zidali novo hišo. Gradbišče je bilo krog in krog obdano z visokim, lesenim plotom. Za plotom so brneli stroji, žerjavi so vzdigovali tovore in delavci so razvažali polne samokolnice.

Na plotu pa je bil pritrjen rumen napis:

Tukaj zida
veliko stanovanjsko hišo
gradbeno podjetje

»OPEKA«

Tejko je šel naprej in zagledal pred seboj staro, grintavo hišo s črno streho in majavimi dimniki. Na njej je visela deska:

POZOR! HIŠA SE RUŠI! POZOR!

Tejko je stekel, kolikor so mu dale noge, da mu ne bi padel zid ali celo sama streha z dimnikom vred na glavo. Dirjal je kar na slepo in se zaletel v miličnika.

»Kaj pa tako divjaš?« je vprašal miličnik in ga v zadnjem hipu ujel, da ni padel pod konja, ki je stal sredi ceste.

»Tam ... tam se ruši hiša!« je zajeceljal in pokazal na staro hišo na oglu.

»Oh, oh, tako hitro se pa ne bo podrla. Kar brez strahu in mirno hodi,« je dejal miličnik smeje.

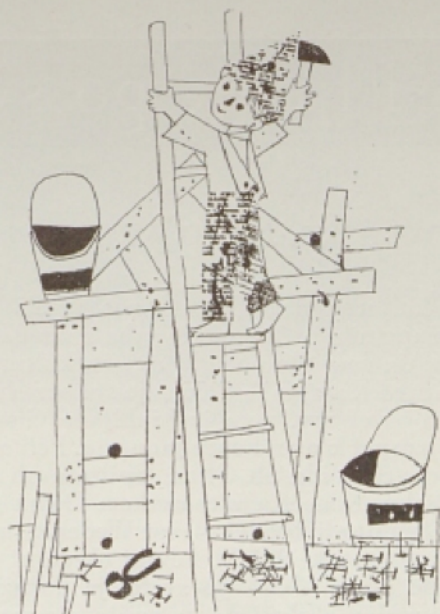
Tejko je šel naprej in zagledal že od daleč visoko, neometano poslopje, po katerem so hodili in razbijali s kladivi beli zidarji.

Na stebri je bila napisna deska:

Tukaj gradi
velik dvajsetnadstropni nebotičnik
gradbeno podjetje

»MALTA«

Tejko je prebral črke. »Uh, koliko gradijo po svetu,« je pomislil in se napotil naprej.

Na zelenem travniku so stale majhne, na pol zgrajene rdeče, modre in rumene hišice. Pred njimi je visela na dveh kolih snežno bela deska:

Tukaj gradi
enodružinske hišice
gradbeno podjetje

»APNO«

»Joj, povsod samo zidajo in zidajo,« si je rekel. Prišel je do drevesa in zagledal na njem taščico, ki si je spletala gnezdo. Toda nikjer okrog drevesa ni bilo nobenega napisa. Tejko je pobral kos lepenke in napisal z ogljem nanj:

Tukaj gradi hišo
»TAŠČICA«

In postavil je napis pod drevo.

»Tudi jaz si bom sezidal hišo,« je rekel sam sebi. In že je v duhu videl, kako bo zgradil visoko, osemnadstropno poslopje, ki bo imelo zelena okna, rdeče in rumene balkone in na vrhu televizijsko anteno.

Šel je domov, poiskal deščico, kladivo, žeblje in barvo in začel zbijati hišico na dvorišču. Še prej pa je zabil palico v zemljo in obesil nanjo napis:

Tukaj zida
osemnadstropno hišo
TEJKO

otroci berite

naši ljudje po svetu

Iz slovenske Koroške

Dva kulturna dogodka sta nas veselo razgibala in napolnila naša srca do vrha z navdušenim ponosom, da smo Slovenci. V okviru kulturne izmenjave med Koroško in Slovenijo sta nas obiskala Slovenski oktet in Opera iz Ljubljane. Slovenski oktet je prispel k nam konec januarja. Peli so nam v Celovcu, Št. Vidu ob Glinu, Spittalu ob Dravi in v Beljaku. Koncerta v celovškem Domu glasbe so se udeležili tudi deželni glavar Wedenig in drugi visoki predstavniki dežele. Pevski oktet, ki je ponel našo pesem daleč po svetu, je dokazal, da res v polni meri zasluži, da ga prištevajo med najboljše pevske oktete v Evropi. To je res posrečeno izbran in ubran oktet pevcev. »To so glasovi, ki odmevajo kakor orgle,« jih je ocenil glasbeni kritik v Holandiji, kjer so svoj čas gostovali.

Tudi ljubljanska Opera, ki je gostovala v celovškem mestnem gledališču 23. in 24. februarja, nam je pripravila nepozabno doživetje. Uprizorila je Verdijevo opero »Rigoletto« in Jakova Gotovca »Ero z onega sveta«, prvo jugoslovansko operno delo, ki si je uspešno utrlo pot tudi v široki svet. Ljubljanska Opera nas obiskuje že od leta 1950. Več lepih, nepozabnih večerov so nam že pripravili. Spoznali smo najboljše slovenske operne soliste, ki so poželi priznanje ne le doma, temveč tudi v številnih tujih deželah. Tudi letošnje gostovanje ljubljanske Opere nam bo ostalo v nepozabnem spominu.

V celovski umetnostni galeriji se nam je nedavno predstavil s prvimi svojimi deli mlad slovenski slikar — sin koroške zemlje Valentin Oman. Leta 1935 se je rodil v Štebnu pri Maloščah. Zelo siromašni so bili doma in starši so se težko odločili, da so ga poslali v gimnazijo. Menili so, da bo postal duhovnik. Toda Valentin je že v šestem razredu začutil nepremagljivo nagnjenje do slikanja. Z izposojenimi 200 šilingi je odpotoval na Dunaj, kjer si je služil najskromnejšo skorjico kruha pri bencinski črpalki. Štipendijo je dobil šele v zadnjem letu študija. Pa je le premagal vse težave in diplomiral na dunajski umetnostni galeriji, ki mu je podelila tudi prvo nagrado. Mladi umetnik, ki je v vsem tako zelo »naše gore liste«, kar je dokazal s svojo žilavostjo in vztrajnostjo, s katero je doslej premagoval težave in s svojo predanostjo umetnosti, si bo prav gotovo krepko utrl pot v življenju in umetnosti, kar mu vsi želimo prav iz srca.

Z velikim odobravanjem smo Slovenci na Koroškem sprejeli vest, da je koroški deželni zbor — ki je zasedal prvič pod predsedstvom novega

predsednika Rudolfa Tiliana — sprejel dva pomembna zakona; zakon proti potujčevanju koroške zemlje in zakon o prispevkih deželne vlade h graditvi stanovanjskih hišic.

Zakon proti potujčevanju koroške zemlje omejuje kupovanje zemljišč na Koroškem po inozemcih, ki so doslej ob naših lepih jezerih in drugih turističnih krajih na veliko kupovali zemljišča in na njih gradili turistične objekte. Med temi je bilo zlasti veliko kupcev iz Zahodne Nemčije. S cenami, ki so jih plačevali, ni mogel od domačinov nihče konkurirati. Novi zakon dovoljuje inozemcem kupovati zemljišča le v primerih, če je to v interesu države in če med domačini za nakup ni zanimanja. Tudi če ponudi inozemski kupec višjo ceno, imajo domačini prednost pri nakupu.

Zakon o prispevkih deželne vlade h graditvi stanovanjskih hišic bo tovrstno stanovanjsko graditev zelo pospešil. Odslej bodo tisti, ki grade lastne hišice, prejeli od vlade podporo v višini do 40.000 šilingov. V ta namen ima deželna vlada letos v proračunu 2,5 milijona šilingov, za prihodnje leto pa bo imela še več. Pri graditvi hišic bodo upoštevali predvsem družine z večjim številom otrok.

Zdaj pa še nekaj drugih novic: Pust je seveda tudi pri nas po predpustno pokolovratil. Naša društva so pripravila nekaj prav veselih družabnih prireditev. Tako je kar nad petsto veselih obiskovalcev imel družabni večer Slovenskega svetnega društva »Edinost« v Skofičah. Za lepo domačo pesem in veselo zabavo so poskrbeli pevski zbor iz Hodiš pod vodstvom Foltija Pavliča, zbora iz Loge vasi pod vodstvom Hanzija Aicholzerja in domači škofiški zbor pod vodstvom Toneta Umeka. Pa so se še vsi skupaj zbrali v skupnem zboru, ki so ga imenovali »Vrbsko jezero« in zapeli po domače pod taktirko Hanzija Aicholzerja. Navdušenje je kar prekipevalo — in bilo je res zaslužno. Na tej prireditvi so sodelovali tudi gostje iz Kranja — godalna skupina »Šest mladih«. Prav krepko so pomagali, da je bil večer tako prijeten za vse.

Slovenska kmečka zveza je v začetku marca priredila v Podravljah živinorejski tečaj za kmetovalec, ki so v zadnjih letih kupili rodovniško plemenško živino. Blizu 60.000 obiskovalcev je imela letošnja prireditev dunajske »Revije na ledu«, v kateri so nastopili vrhunski umetniki na drsalkah. Prireditve so obiskali tudi gostje iz Slovenije in Italije.

Novo izvoljeni
odbor društva
»Bratstvo in
enotnost«
v Kanadi

Pomembni sklepi združenja »Bratstvo in enotnost« v Kanadi

Kanadsko-jugoslovansko združenje »Bratstvo in enotnost« v Torontu je 27. januarja imelo svoj letni občni zbor, ki je bil po številu navzočih delegatov in kvalitetni razpravi eden najbolj uspešnih od ustanovitve združenja.

O delu združenja v preteklem letu je poročal tajnik Branko Mihić, o stanju blagajne Leon Fister, za nadzorni odbor pa Marjan Kružić. Po temeljiti razpravi je bil izvoljen nov odbor. Za predsednika je bil izvoljen Boško Milutinović, za podpredsednike Marjan Kružić, John Divjak in Stojan Jakovljević, za tajnika Branko Mihić, za njegova namestnika Boško Mladenović in Steve Todorovski, za blagajnika Leon Fister, za člane uprave pa Simon Tenovski, Bogoljub Stevanov, Ivan Avgustin, Zivko Kijurina, Stefan Zagoranski, Vlado Mavrić, Toma Dimitrevski, Leposava Rajnović, Ljudmila Krstić, Ruža Kružić in Slavko Furda.

Sprejeti so bili nekateri pomembni sklepi, ki bodo usmerili delo združenja v letošnjem letu. Predvsem bo združenje začelo akcijo za pomoč prizadetim po poplavih v Makedoniji. Za prvi prispevek v ta namen je združenje iz lastne blagajne dalo 500 dolarjev. V ta namen bo dalje organiziralo posebno prireditev ter začelo nabiralno akcijo po časopisih.

Delovno predsedstvo na letošnji letni skupščini združenja »Bratstvo in enotnost« v Torontu

Novi upravni odbor bo skušal uresničiti pobudo, da bi društva in posamezniki izvolili skupen odbor, ki naj organizira proslave in kulturno-prosvetne prireditve.

Združenje bo nudilo vso pomoč jugoslovanskemu pevskeemu zboru »Jadran« tudi pri izvolitvi odbora, ki naj, ne glede na to, kateri organizaciji člani pripadajo, res predstavlja naše izseljence in naj zboru omogoči široko kulturno-prosvetno dejavnost med jugoslovanskimi rojaki.

Občni zbor je izrekel vse priznanje in zahvalo izseljenskim maticam za sodelovanje pri urejanju skupnih zadev in problemov, kakor tudi listu »Jedinstvo« v Torontu za njegovo pozitivno poročanje o stari domovini, o vprašanih sloge med doseljenci ter za njegovo odločno stališče proti peščici izdajalcev in kriminalcev med emigranti.

Čimširša mobilizacija vseh rodoljubnih doseljencev v borbi proti reakciji ter v prizadevanjih za čimvečjo kulturno-prosvetno dejavnost, čimboljše medsebojno razumevanje in čimvečja aktivizacija žena — so nadaljnji sklepi in delovne naloge novega odbora Jugoslovansko-kanadskega združenja »Bratstvo in enotnost«, ki mu želimo mnogo uspehov!

Po sklepu občnega zbora je bila prireditev v korist poplavljenecv iz Makedonije 2. marca. O prireditvi bomo še poročali.

»Naša zvezda« je spet vzšla

Dramsko društvo »Naša zvezda« v Euclidu, O., ustanovljeno leta 1950, je v zadnjih letih bolj malo delovalo. Vzroki so značilni za delovanje večine naših društev: člani so stari, dotoka mladih pa ni. Toda »Naša zvezda« v Euclidu je ponovno vzšla. Pri tem so ji pomagali mladi, od katerih so nekateri v Ameriki le na obisku. Na odru Slovenskega doma na Recher ave so nastopili z bunko iz kmečkkega življenja »Oh, ta dekleta« in prinesli gledalcem na koše dobre volje in zadovoljstva. Pred predstavo je navzoče pozdravil in v kratkih jedrnatih besedah orisal zgodovino društva publicist Frank Česen. Pismene čestitke pa sta poslala nekdanji režiser in igralec John Steblaj in bivši član John Korošec.

*Silvica
in Ida Mav
iz Merlebacha
pozdravljata
vse mlade
Slovence*

ZIVAHNE PRIPRAVE ZA GOSTOVANJE SLOVENSKEGA OKTETA

Slovenski listi v ZDA in pisma, ki jih prejemo na Matici, pričajo o zelo živahnih pripravah za gostovanje Slovenskega okteta iz Ljubljane, ki pride letos jeseni med naše ameriške rojake. V Clevelandu bodo v ta namen sklicali poseben sestanek predstavnikov slovenskih kulturnih in drugih organizacij. Na sestanku nameravajo izvoliti poseben odbor, ki bo vodil priprave za sprejem in organiziranje nastopov Slovenskega okteta v slovenskih naselbinah v ZDA. Kakor nam poroča naš dopisnik Andrew Bartel iz North Chicaga, Ill., so se tam že domenili, da naj bi bil nastop Slovenskega okteta v naselbinah Waukegan in North Chicagu 20. oktobra. Naši rojaki z veseljem in nestrpnostjo pričakujejo te priljubljene pevce, katerih obisk je bil napovedan že pred desetimi leti, a se žal takrat ni uresničil. Pravijo, da bodo stonili vse za lep in topel sprejem pevcev in da so ponosni, da bo oktet gostoval v njihovi naselbini.

IZ DRUSTVENE IN KULTURNE DEJAVNOSTI JUGOSLOVANOV V ARGENTINI

Dne 5. junija: zelo uspešen nastop tamburaškega zbora »Zagreb« v Rotary klubu — Zona Norte.

Dne 16. junija: koncert društva »Zarja« v dvorani Casa Suiza v Buenos Airesu.

Dne 1. julija so predvajali v kinu Lastra v Villa Devoto v Buenos Airesu jugoslovanski celovečerni film »Ne čakaj na maj« in kratki film »Po dolini Soče«. Film je bil z navdušenjem sprejet.

Dne 8. julija proslava dneva republike Argentine. V ta namen so naši lovci priredili slavnostno večerjo v prostorih društva »Zarja«. Slovensko podporno društvo pa je priredilo asado.

Dne 22. julija so se zbrali člani Ljudskega odra v Buenos Airesu na letnem občnem zboru in izvolili nov odbor.

V juliju so naši rojaki začeli zbirati prispevke za prizadete po potresu v Jugoslaviji.

Dne 5. avgusta so na splošno željo ponovno predvajali v kinu Lastra v Buenos Airesu slovenska filma »Ne čakaj na maj« in v »Dolini Soče«. Isti dan je Gospodarsko podporno društvo priredilo »Dan otroka«.

Dne 30. avgusta je v Mendosi v Teatro Independencia priredil koncert znani slovenski pianist Anton Soler-Biljenski.

Dne 2. septembra je priredil Ljudski oder spominsko proslavo ob svoji 37-letnici. »Zarja« pa je isti dan priredila čajanko s srečolovom.

Dne 7. oktobra je priredila »Zarja« asado, združen s športnim tekmovanjem v košarki in balinanju. Po prireditvi je bil ples.

Dne 13. oktobra je Slovensko gospodarsko podporno društvo organiziralo mladinski dan. Na prireditvi so nastopili igralska skupina, pevski zbor in drugi.

Dne 21. oktobra pa je Slovensko gospodarsko podporno društvo s posebno prireditvijo počastilo dan mater, Sodelovali sta tudi društvi »Zarja« in »Ljudski oder«.

Dne 10. novembra je Slovensko gospodarsko podporno društvo priredilo veliko večerjo in srečolov v korist zgraditve društvenega doma.

Dne 18. novembra je bil piknik Gospodarskega podpornega društva.

Dne 25. novembra je bila v gledališču »El Nacional« v Buenos Airesu svečana proslava jugoslovanskega narodnega praznika pod pokroviteljstvom jugoslovanskega poslanika dr. Lazarja Latinovića. Proslavo je pripravil poseben prireditveni odbor, ki je bil sestavljen iz predstavnikov jugoslovanskih društev.

Dne 1. decembra je »Zarja« priredila gledališko igro »Ljubezen brez potnega lista«. Isti dan je imelo svojo prireditev tudi društvo »Ljudski oder«.

Dne 9. decembra je pripravil »Ljudski oder« vesele zabavo s piknikom.

Dne 25. decembra je bil letni občni zbor »Zarje«, na katerem so izvolili nov društveni odbor. Za predsednika je bil izvoljen Franc Kralj, za podpredsednika Ruben Kerševan, za tajnika G. Tavčar, za podtajnika C. Pernarčič, za zapisnikarja J. C. Del Rio, za dopisovalko Olga Ličen, za blagajnika C. A. Frančeskin, za podblagajnika Ida Ščuka, za gospodarja Emil Semolič in še več odbornikov.

Dne 31. decembra so »Zarja«, »Ljudski oder« in Slovensko gospodarsko podporno društvo priredili prav prijetno silvestrovanje, na katerem so se naši rojaki v veselem razpoloženju poslovili od starega leta in pričakali novo leto.

SESTRA NASEGA ODBORNIKA JE UMRLA

V Clevelandu so v začetku februarja pokopali Stino Škufca iz Polja pri Ljubljani, ki je v 60. letu podlegla zahrbtni bolezni — raku. Pokojna je s soprogom Tonijem, ki je v Clevelandu zelo znan družbeni delavec, več let vodila kegljišče, kjer so se prav radi zbirali naši rojaki. Njun sin Toni je med zadnjo vojno kot ameriški letalec padel na Kočevskem v Sloveniji. S soprogom sta se iz leta v leto pripravljala, da obiščeta Slovenijo, zdaj pa je smrt z neusmiljeno roko posegla vmes. Pokojna je imela veličasten pogreb. Med udeleženci so bili člani mestnega sveta in znani javni delavci, krsto pokojne pa je prekrilo cvetje 146 vencev. Pokojna Stina Škufca zapušča soproga in sina, v starem kraju pa več bratov in sester, med njimi tudi Jožeta Plevnika, dolgoletnega člana izvršnega odbora Slovenske izseljenke matice, ki je leta 1955 obiskal Škufčeve v ZDA.

vprašanja in odgovori

P. Č., Avstralija

Tukaj nas je precej Slovencev. Imamo svoje prosvetno društvo. Radi bi igrali, pa nimamo človeka, ki bi nas pripravil za nastope. Zdi se mi, da je takih primerov pri naših izseljencih kar precej. Ali bi nam lahko svetovali, kako naj bi se kljub temu, da nimamo režiserja, lotili dela. Odgovor bo gotovo mnoge zanimal, zato bi bilo prav, če ga objavite v Rodni grudi.

Najprej tole! Pred kratkim sem gledal neko predstavo amaterskega gledališča pri nas. Bil sem navdušen. Ko sem se po končani predstavi pogovarjal z igralci in sem jih vprašal, kdo je igra režiral, so mi odgovorili: »Vsi.« Začudil sem se in potem so mi to razložili. Radi bi igrali, a niso imeli režiserja. Pa so vsi skupaj sedli za mizo, izbrali igro in se potem o nji podrobno pogovorili. Pogovarjali so se o posameznih osebah in dogodkih in razmišljali, kakšno bo vse to potem na odru. Ko so že znali tekst na pamet, so šli na oder in tu spet odigrali natančno prizor za prizorom. Nekateri so delali na odru, drugi pa so sedli v dvorano, jih opazovali in se potem skupaj pogovorili, kaj je bilo dobro in kaj slabo in kaj bi se dalo napraviti še bolje. Tako je njihova predstava rastla ob sodelovanju vseh. Vsi so igrali in vsi režirali in igra je dosegla velik uspeh.

Zdi se mi, da vse premalo pomislimo tudi na take možnosti. Potreben je režiser, a če ga nimamo, zakaj ne bi režirali vsi. Veliko glav veliko misli in predstava je tu. Če bomo delali res vsi in složno, za en sam končni cilj — predstava, bomo lahko igrali, četudi nimamo močne roke, ki nas bi vodila po odru. Danes skoraj vsak človek nekaj ve o igranju in gledališču. Film, radio in televizija nas vsak dan s tem seznanjajo. Ali ne bi tega znanja vseh igralcev združili za vašo predstavo? Kar pogum in na delo!

Ciril Bergles

B. Z., Belgija

Zelim postati naročnik Rodne grude, obenem pa vas prosim, če morete objaviti po ljubljanskem radiu čestitke ob zlati poroki mojih staršev v G. pri L. Rad bi videl, da bi bila čestitka objavljena v oddaji »Od srca do srca« 2. nasl. meseca. Izbiro plošče in sestavo besedila prepuščam vam, za poravnavo stroškov pa prilagam 100 bfrs.

Prejeli smo vaše pismo in nakazilo. Z veseljem smo vas vpisali med redne naročnike Rodne grude, s katero; upamo, boste vsestransko zadovoljni.

Čestitke ali pozdrave za ljubljanski radio je treba poslati vsaj tri tedne pred dnevom, ko naj bi bili objavljeni. Vaše pismo je prišlo že malo

pozno in le zato, ker gre za zlato poroko, smo preprosili urednika, da jo je še sprejel za zaproseni datum, čeprav je imel za ta dan že vse zasedeno. V pismu tudi niste navedli rojstnih imen očeta in matere, upamo pa, da bo kljub temu besedilo, ki smo ga sestavili, in tudi glasba ustrezala. Prihodnjič torej prosimo, da sporočite take želje bolj zgodaj in to kar neposredno na naslov: Radio-Televizija, Ljubljana, Tavčarjeva ul. 17 — oddelek za naročene oddaje. Čestitka eni osebi na delovni dan stane 500 din, ob nedeljah pa 1000 din.

ALI BI SI LAHKO ZGRADIL LASTNO HIŠO V JUGOSLAVIJI?

Naši izseljenci tako iz evropskih kakor tudi prekomorskih držav nas pogosto sprašujejo, ali bi lahko v Jugoslaviji kupili oziroma zgradili lastno hišo. In ker je prav v zadnjem času izšla uredba o pridobivanju lastninske pravice na nepremičninah v FLR J za tuje državljane, sporočamo vsem, ki se za to zanimajo, naslednje pojasnilo:

Po uredbi, ki je izšla v Uradnem listu FLR J, št. 53/62 z dne 31. XII. 1962, lahko pridobe naši izseljenci, ki imajo tuje državljanstvo, poleg pravice o dedovanju lastninsko pravico na stavbah in stanovanjih ter pravico uporabe na zemljiščih v Jugoslaviji, tudi če jih kupijo, sami zgrade ali vzamejo v zakup z dovoljenjem pristojnega upravnega organa. Vse to pa v mejah, ki so predpisane za jugoslovanske državljane. Graditi jih smeja samo z jugosl. delovno silo. Hišo ali stanovanje, na katerem je tuji državljan pridobil lastninsko pravico, lahko uživa sam ali njegovi družinski člani, v zakup pa sme oddajati le nepremičnine samo preko domačega turističnega podjetja. Tuji državljani smejo hišo ali stanovanje odtujiti oziroma prenesti samo na družbenopravno osebo v FLR J.

Nekateri bodo morda skušali to vprašanje urediti preko podjetja JUGOEXPORT v Beogradu, Kolarčeva 1/I., ki nudi jugoslovanskim izseljencem med drugim tudi možnost nakupa novih stanovanj in montažnih hišic proti plačilu v tuji valuti.

Omenjena uredba je naletela na živahen odmev med turističnimi organizacijami in v javnosti v inozemstvu. Nekatere turistične organizacije in agencije so že zaprosile za podrobnejša pojasnila in izrazile željo, da bi v južnem delu jadranske obale zgradile več objektov širšega turističnega pomena, ki bi služili ne samo za letovanje, marveč tudi za preventivno zdravljenje zavarovancev.

pišejo nam

POZDRAVLJAM VSE JUGOSLOVANE

Obnaoljam naročnino na **RODNO GRUDO** in vaš **KOLEDAR**. Ob tej priliki vas lepo pozdravljam vse pri Matici, enako pozdravljava z ženo vse Jugoslovane in želiva vsem še veliko napredka, delovnih uspehov in sreče. Vaša zvesta naročnika

Marija in Jože Bah
iz Kassela v Nemčiji

ZELIMO, DA OZDRAVIS
IN SPET ZACNES PREBIRATI RODNO GRUDO

Pošiljam naročnino za štiri zveste dolgoletne naročnike **RODNE GRUDE** Antonio Ezzo, Valentina Mihelicha, Frances Verbič in zase. Obenem sporočam, da zaenkrat črtate našega rednega naročnika in prijatelja Josepha Pishkurja, ki je zbolel in skoraj onemogel za branje. Dragi Jože, vsi prijatelji ti iz srca želimo, da bi se ti zdravje čimprej povrnilo in da bi spet lahko prebiral našo priljubljeno revijo **RODNO GRUDO**.

Ob tej priliki lepo pozdravljam še vse druge svoje prijatelje in znance, predvsem sorodnike in prav tako vse pri Izseljenski matici, ki jim želim še veliko novih naročnikov **RODNE GRUDE**.

Anton Nagode,
Gorard, Ohio, ZDA

NOBEDEN NI VESEL, KER JE ZAPUSTIL DOMOVINO

Najprej vse skupaj v domačem kraju lepo pozdravljam! Vsak mesec s težkim srcem čakam na **RODNO GRUDO** in iz srca se je razveselim, ko pride in ko prebiram novice iz ljubljene rojstne domovine. Če iskreno povem, veliko raje bi bil v domovini, kakor pa tukaj, a žal mi družinske razmere tega ne dopuščajo. Dvajset let sem že tukaj in z mnogimi Slovenci sem že govoril, toda še nobeden mi ni rekel, da je vesel, ker je zapustil domovino. Nasprotno, vsakega po tihem peče, da je to storil. Je pač tako na svetu, nihče prej ne premisli, kaj je prav. Ko je prepozno, pride do spoznanja, da je sicer povsod lepo in se da živeti, najlepše pa je doma!

Stane Hormath,
Grossbottlingen, Nemčija

ZELJE HITIJO V RODNI KRAJ

Prav lepo se vam zahvaljujem za pošiljanje **RODNE GRUDE**, ki jo z veseljem prebiram. Vse je tako zanimivo! Čeravno ne živimo slabo, nam želje venomer hitijo v rodni kraj. Radi slišimo, da v domovini napredujete, in vam želimo tudi v bodoče veliko uspehov. Vašo krasno revijo pa pošiljajte še našemu prijatelju Gusteljni Tanški v Eisdnu. Prilagam naročnino in vas lepo pozdravljam!

Franc Trkaj,
Mechelen, Belgija

TUDI MI ČUTIMO VELIKO DOMOTOŽJE

Najprej lepe pozdrave vsem v domovini! Prijatelj me je seznanil z vašima publikacijama in prosim, da ju redno pošiljate tudi na moj naslov. Kot večina slovenskih izseljencev čutimo tudi mi veliko domotožje in prav zato bi radi prebiralih zanimive članke in vesti v vaši reviji in koledarju. Zanima nas, kako je v naši dragi domovini, kako kaj napreduje. V veliko tolažbo

nam je izseljenska oddaja Radia Ljubljane ob sobotah zvečer. Takrat se počutimo, kot da bi bili doma, in marsikomu ob slovenski pesmi in besedi zdrkne solza po licu. Zavedamo se, da je domovina samo ena. Želimo tudi v bodoče veliko uspehov in napredka tako vseh domovini, kakor tudi Izseljenski matici.

Anton Vidovic,
Lebach, Nemčija

PROSIM ZA UČBENIK SLOVENSKEGA JEZIKA

Hvala za koledar. Iskreno čestitam k njegovi opremi in vsebini in k urejanju **RODNE GRUDE**. Pošiljam vam naročnino za oboje in prosim, da mi pošljete še **UČBENIK** slovenskega jezika iz angleščine. Vesel bi bil tudi stenskega koledarja, saj v tujini tako pogrešamo vse, kar je naše domače, slovensko.

Julij Paolin,
Somerset, Anglija

POZDRAV IZ ARGENTINE

Lepo vas pozdravlja Slovenec iz Argentine. Sporočam vam, da sem bil presrečen, ko mi je prišla v roke vaša revija **RODNO GRUDA**. Prosim, da mi jo redno pošiljate. Čeprav sem že 1958. leta zapustil rojstno vas Narin na Pivki, si srčno želim domačega čtivoa.

Juan Kaluza
Mendoza, Argentina

RODNO GRUDA JE MOJ EDINI STIK S SLOVENIJO

Pošiljam vam naročnino za **RODNO GRUDO** in upam, da mi jo boste tudi v bodoče redno pošiljali. Vaša revija mi je namreč zelo všeč in je obenem moj edini stik s Slovenijo. Šele v tujini sem spoznal, kako draga je domovina. Prejmite prijateljske pozdrave od

Ivana Zapodnika
iz Francije

Družina Johna Rajkoviča iz Ironwooda, Michigan

ŽELITE PODARITI SVOJIM SORODNIKOM V JUGOSLAVIJI HLADILNIK - POTEM SAMO

BOSCH

BOSCH DA 100

BOSCH s posebno ojačenim strojem, primernim za električno napetost v Jugoslaviji

BOSCH s petletno garancijo za trajnost stroja

BOSCH s tovarniškim servisom v Zagrebu in servisi v Beogradu, Ljubljani, Sarajevu, Splitu, Skopju in na Rijeki

Vplačilo s čekom ali nakazilom v Nemčijo na Deutsche Bank A. G., Filiale Stuttgart, v korist firme Robert Bosch GmbH Stuttgart

Na nakazilu prosimo za navedbo vrste hladilnika in naslova prejemnika v Jugoslaviji

Zahtevajte cene in ponudbo

Dobava promptna iz skladišč!

Zastopstvo tujih firm

avtotehna

Ljubljana, Titova 25

Zagreb, Petrinjska 51

Beograd, Golsvortijeva 23

Tej številki Rodne grude smo priložili

b e s e d i š č e

k Učbeniku Slovenskega jezika

To je mali slovarček vseh besed, ki so zajete v štirindvajsetih lekcijah našega UČBENIKA

Če želite kompleten UČBENIK, vezan v lično brošuro, v angleščini, francoščini, nemščini ali španščini,

ga naročite pri

ZALOŽBI MLADINSKE KNJIGE
Ljubljana, Titova 3

ki je UČBENIK prevzela v prodajo

August Kollander

TRAVEL BUREAU
Slovenian Auditorium Building
6419 St. Clair Ave.
CLEVELAND 3, OHIO
USA

Foreign Exchange and Travel Bureau
Tours - Cruises - Airway - Bus
Authorized Agent for All Steamship Companies and Air Lines
American Express Travelers Cheques - Money Orders
Notary Public

Slovenskim rojakom se še posebej priporoča
AUGUST KOLLANDER

Telephone: HEnderson 1-4148

Cable Address: Kollander Cleveland

Slovensko izseljensko matico

Ko boste obiskali rojstno domovino

obiščite tudi

Pri nas boste dobili vse potrebne informacije, pomagali
vam bomo pri vaših morebitnih osebnih poslih,
svetovali vam bomo, kako boste najlepše preživeli počitnice
v rodnem kraju

Dobrodošli!

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
Ljubljana
Cankarjeva 1/II

Babni dol pri Ljubljani pred pomladjo

naši kraji

Cerkvoenjak v Slovenskih goricah

naši zastopniki

Našega rojaka Antona ŠKRUBO prav gotovo poznajo vsi Slovenci v Merlebachu, Francija, saj je dolgoletni društveni delavec in večkratni vodja skupin, transportov, ki prihajajo na letni oddih v Jugoslavijo. Zdaj je predsednik Jugoslovanskega pevskega podpornega društva »Slavček« Merlebach-Freyming.

Škruba je že od vsega začetka tudi zvesti sodelavec Slovenske izseljenske matice, oziroma požrtvovalni, vestni zastopnik našega tiska. Z izredno natančnostjo vodi evidenco o naročnikih RODNE GRUDE in SLOVENSKEGA IZSELJENSKEGA KOLEDARJA, zbira naročnine za obe publikaciji in skrbi, da bi nanje bilo naročeno čim več Slovencev v njihovem okolišu.

Poleg tega nam Škruba redno pošilja poročila in vesti iz življenja naših rojakov in dela

društva »Slavček«. Mnogo zanimivega nam je že napisal, a žal, večkrat kaj izpade, a to ne po njegovi, ne po naši krivdi. Revija ima pač svoj obseg, naročnike oziroma bralce pa imamo po vsem svetu in moramo objavljati vesti iz čim več krajev in držav, v katerih živijo naši ljudje. Prepričani smo, da to naši zastopniki in dopisniki razumejo in upoštevajo.

Hvala, rojak Škruba, za vaše dolgoletno zvesto sodelovanje, za vso požrtvovalnost! Hvala vsem tistim, katerih imena bi morali navesti v tej rubriki — vsem našim zastopnikom! Pišite nam vsi, čimprej in pošljite svoje fotografije!

*Gore visoke, vode globoke,
šume zelene, zarje rumene,
pisane trate, njivice zlata,
vsa ta milina — je domovina.*

Foto: Jaka Cop, Jesenice

